

RITAKAWO PAAWORO

ROJANKINATEEYAKINIRINI

KORINTOJATZI

---

1 ¹⁻²Nokoyi niwethateeyimini eerokapaeni, noyemijantzinkarite janta Korintoki, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinateeyimiororini iroka. Tema riyoyaakina Tajorentsi, rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito, ikowakaakina nokenkitha-takoteri. Notsipatari jaka Jooshiteneshi nojankinateeyimironi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi jaga. Paapatziyakari rirori, rootaki rowameethateeyantakimirini; iroñaaka pisheninkatakari Tajorentsi. Pikimiteeyakarini maawaeni ameenteeyakaririni Awinkatharite, rootaki rowawijaakotantakariri. Tema iroñaaka asheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeeyaririni rirori tsikarika ijeekaeyini. ³Nokowaki ineshironkaeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimiteeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaawenteeyarini Paaworo korintojatzi

⁴Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki ineshironkaeyantakimirini Tajorentsi, rootaki iroñaaka nokanantariri: “Ariwee, pimatakagaeyakirini korintojatzi”. ⁵Osheki itajonkakowenteeyakimini rirori, kameetha ijeekakagaeyakimini,

riyotakaaperoyakimironi oetarikapaeni ikowakagaeyakimirini. Eejatzi imatakaakimiro piyotagaeyakirini paashinipaeni atziri tsika ikantya rirori rawijakotanteeyaari. ⁶Tema monkaataka nokanteeyakimirini paerani: kyaaryo ranteeyakimironi Jesokirishito maawaeni. ⁷Tema rirota Awinkatharite: paamagaeyaari roojatzi ipokanteeya. Tema itajonkakowentakimi pimatantakawori pantziniri oetarika ikowakagaeyakimirini, tekatsi koetyeemotemini eejatzi. ⁸Ikanteeatyeeyaani ramitakotemi eekiro piyaatye pameentyaari rirori kijokiro poyeri; roojatzi, aririka ipokae, iñaaperoeyapaemini pikameethatzi. Eero ikijawentapaemiro pantayitawitarini. ⁹Eero ramatawiteeyimini Tajorentsi, aritaki imatakimiro okaatzi ikashiyakaakimiri. Tema eero riyoyagaeyakimini pikempiyaminthatantyaariri Itomi Awinkatharite Jesokirishito.

Ikantziri: “Pinintaperotawakagaeya”

¹⁰Noyemijantzinkarite, tema apinkathateeyirini Awinkatharite Jesokirishito. Rootaki iroñaaka nokantakowenanteeyantzimirini kameetha inimoeyakimini maawaeni, eerokya pikenkithashi-

ryaantawo oetarikapaeni. Pikempiya-minthatawakagaeyani, eero pikantawakaawenteeyawoni oetarikapaeni.

¹¹Rootaki nokanantzimiri iroka, tema ikamantapaakina okaateeyinira Koroee osheki pipiyapiyawaantetawakagaeyanakani. ¹²Eenitatsi kantashitachari-paeni: “Naapatziyari naari Paaworo”. Eenitatsi paashini kantashitachari-paeni: “Riro naapatziyari Apooro”. Paashini kantashitachari-paeni ikantzi: “Riro naapatziyari Sheejashi”.^a Paashini kantashitachari-paeni eejatzi ikantzi: “Naaka apatziro naapatziyari Jesokirishito”. Rootaki nokanantzimiri: “Eero pipiyawaantetawakagaeyani”. ¹³¿Itsiparyakama Jesokirishito? Tee, rirotaki apaani. ¿Nokentakotawentakimima naaka? ¿Pikaawoshitakotakinama naaka? Teewee. ¹⁴Iroñaaka nopaasonkitziri Tajorentsi tee nokaawoshitakoteeyimirini Tajorentsi. Inta apatziro nokaawoshitakotakiri Tajorentsi Kiriishipo, eejatzi Kaayo. ¹⁵Tekatsi kantashitachari: “Pikaawoshitakotakiri Paaworo”. ¹⁶Eejatzi nokaawoshitakotakiri Tajorentsi riraga Eshiteejana, eejatzi ikaateeyinira. Tee nokenkithashi-reeyari paashini nokaawoshitakotakiririka Tajorentsi.

Jesokirishito rirotaki iyothanitatsiri eejatzi itajorenka Tajorentsi

¹⁷Tee rootaki rotyaanantenari Jesokirishito nokaawoshitakotanteri Tajorentsi, intakya rotyaanantenari nokamantakotziro kameethatsiri. Nokamanantzirika, tee nokantakaaperothatakayaawomi noñaani. Nokantakaaperothatakayaawomi, eero okameethatzimi. Piitakaashiiyanikari ikowakakimi Tajorentsi piyoteeyeni osheki pawijakotanteeyaari. Omaanta rirotaki

Jesokirishito kamawenteeyakaerini koroshiki, rootaki rowawijaakoeyanta-kaerini: rootaki iroka nokowakiri niyotakagaeyemini. ¹⁸Aririka akamantawityaari riraga jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini: “Ikamawentakimi Rotyaantanewo Tajorentsi koroshiki, ikowawita rowawijaakoeyeminimi”, tema ishirontawenteeyakaeni. Omaanta aaka, awijakoeyakaeni, ayoteeyakironi iroka iñaani rootaki itajorenka Tajorentsi omatantawori owawijaakoeyakaeni. ¹⁹Aritaki rojankinateetzini: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nothonkiteeri riyotantawitari riraga yotayitawitacharini. Nopeyapithateeri kenkithashiryawitachari okaatzi ikenkithashiryawitari’”.

²⁰¿Tsika ikantyaaka iroñaaka yotzinkari? ¿Tsika ikantyaaka iroñaaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikantyaaka eejatzi riraga yotaawakaachari? Tema itheenkakiro Tajorentsi maawaeni riyoteeyawitarini atziripaeni. ²¹Tema irira yotawitachari tee riyoteeyirini Tajorentsi. Omaanta irira riyotanetzi, rootaki ikowantari rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyawori okaatzi nokamanteeyakiririni: riraga ameenteeyakaririni. Omaanta riraga theenkantatsiri ishirontawentashitakina okaatzi nokamantawitakariri. ²²Tema ikowaki joriiyopaeni atajonkeniri oetarikapaeni riyotantyaari itsipatakae Tajorentsi. Riraga kireeshiyajatzi ikowaki riyotaashitawakaapiintyaawo oetarikapaeni. ²³Omaanta nokamantziri atziri: “Ikamawentakae Jesokirishito koroshiki rowawijaakoeyantakaerini”, rootaki ikijantakinari joriiyo. Omaanta irira kaari joriiyotatsi, ishirontawentee-yakawoni okaatzi nokamantziriri. ²⁴Omaanta ijeeki riyoyagaeyakirini

a 1.12 Sheejashi rootaki inashita iwaero Peetero.

Tajorentsi rowawijaakoteri: joriiyo, eejatzi kaari joriiyotatsi. Riyotakagaeya-kirini rirori eenitatsi itajorenka Jesokirishito, rowawijaakotantyaariri. Eejatzi eenitatsi iyothanetaantsi riyotakaakae okaatzii ikowakaakaeri Iriri. ²⁵¿Iitaka itheenkaeyantaririni atziri Tajorentsi? Tema irira anaakoperotantatsiri riyotzi. Tema roijatzi anaakoperotantatsiri ishintsitzi. Tee añiiri atziri kimityaarini.

²⁶Pikenkithashireeyakya, noyemijantzinkaritepaeni, tsika pikanteeyawitarini ikaemanteeyakimirini Tajorentsi. Osheki itheenkaeyakimini patziritzinkarite, ikanteeyini: “Tee riyotzi aapatziyariri Jesoshi”. Kyaaryo, tee peewawenteeyirini, eejatzi tee pashaaganta, rootaki itheenkaeyantzimirini. ²⁷Ishirontawenteeyawitakimini atziri, tee iñaaperoyawitzimini, tema ikenkithashiryaaakotawitakimi tee piyotzi, omaanta riyoyaakimi Tajorentsi rowawijaakoeyemini. Riyotakaaperoyemi, ipeyeeyemini jewewenantatsini. Roojatzikya ipashiwenanteeyanakyaaani shirontawenteeyawitzimirini, theenkaeyawitzimirini. ²⁸Riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari jewatatsiri, riraga pinkimayitawitaririni atziri, riraga theenkapiintawitariri: irira reentsitaperoyarini rirori. Omaantakya riraga jewewenantawitachari eejatzi yoteeyawitacharini rowashironkagaeyirini. ²⁹Iroñaaka tekatsi ikantya atziri ikantakaaperotzimotyaaari Tajorentsi. ³⁰Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowañagaeyantakimirini Tajorentsi, ijeekakagaeyemini inampiki. Tema rirotaki Jesoshi riyotakagaeyakaeni, owameethateeyakaerini, rinashitakaa-kae amatantyaari ashiperotyaaari rirori, owawijaakoeyakaerini. ³¹Tema aritaki rojankinateetzironi: “Eero akantakaaperota aaka, omaantakya añaaperoteri Awinkatharite ikameethaperotzi”.

Tsika ikanta Paaworo ikenkithatakaantapiintzi

2 ¹Eejatzi naaka, nareetantapaakimiri, noyemijantzinkarite, nokenkithatakotapaakiri Tajorentsi. Tee nokantakaaperothatapaakawo noñaani, tee niyotaashitayitapaemironi niyotayitzirini naaka; apatziro niyotaapaemiro ikantziri rirori. ²Eenironi notsipatzimi apatziro nokowaki nokenkithatakotapaakiri Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni koroshiki. Tekatsi paashini nokenkithatakote. ³Nopashiwentashiryawitapaaka, nothaawashiryawitapaaka, okimityaami nokinakashiryawitapaawomi. Nokenkithashiryaaakotakawo, aamashitya eero nomatziro kameetha naapatziyakaakimiri Jesoshi eerokapaeni. ⁴Pamine, nokenkithatakotapaakimi eejatzi nokamantapaakimiro iñaani Tajorentsi, omaanta tee niyotaa-shitapaemiro niyotayitzirini naari. Iyotakaaperotakimi Ishire Tajorentsi kyaaryootaki ini, eejatzi itajonkawenteeyakimini piyotantawori kyaaryo niyotaakimiri. ⁵Rowaga riyotagaeyawitzimirini atziri, tekatsi okantya owawijaakoteeyemini, omaanta itajonkawentakimi Tajorentsi pawijakoeyantakarini.

⁶Aririka niyotaapiintziri aapatziyaperotariri Jesoshi riraga yoperotzirori iñaani Tajorentsi, kyaaryo nothotyaaakimiri irira niyotaaperoyirini, niyotaki ikemawakiro nokantakiriri. Omaanta tee niyotaashitari riyotayitziririni atziripaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi eejatzi iwinkatharitepaeni. Eero owawijaakoeyirini roori riyotaawakaa-shitayitarini oetarika riyotashitari riroripaeni. ⁷Omaantakya nokenkithatakotziro riyotayitzirini Tajorentsi. Paerani imanawitakawo, tee ayoteeyawitawoni. Paeraniperoroña, tekirani

riwetsikironi oetarikapaeni, ikantzitani: “Nojeekakagaeyerini kameetha jaka nonampiki maawaeni riraga pinkathaperoevanarini paata”. ⁸Tee riyoteeyironi paerani riraga jewatatsiri. Aririkami riyoteeyakironimi, eeromi ikentakota-kaantzirimi Awinkatharite, riraga kameethaperotatsiri. ⁹Rootaki rojankinatanteetakawori: “Eeniro riwetsikakiri Tajorentsi kaari iñaayitzini atziri, tee ikemakotziro, tee ikenkithashiriuro. Omaanta riwetsikiniri maawaeni nintaperotziriri ijeekantyaari kameetha”.

¹⁰Omaantakya riyotakagaeyakaerini Tajorentsi aaka, tema rootaki owaaga-kaerori Ishire. Iyotaaperoeyakaeroni maawaeni, tema othotyakironi maawaeni ikenkithashiryaaakiri rirori.

¹¹¿Ninkama yotzirori ikenkithashiryaaari atziririzinkari? Tema apatziro riyotziro rirori. Eejatzi okimitaka, tekatsi yoteroni ikenkithashiryaaari Tajorentsi: apatziro iyotzi Ishire roori. ¹²Pamine, tee akemijantashitayitawoni riyotayitzirini atziripaeni, inta akemijantakiro Ishire Tajorentsi. Rootaki ayotantakawori ikowaki Tajorentsi ineshironkateeyeeni, ijeekakagaeyeeni kameetha.

¹³¿Pikemakiro ma nokantakimiri? Tee riyotziro atziripaeni, eejatzi tee riyotagaeteeroni, inta iyotagaeyakaerorini Ishire Tajorentsi. Iyotagaeyakaerini aakapaeni rowaga jeekantashiretariri, ikemaeyantaworini irowa. ¹⁴Riraga kaari ojeekantashireta Ishire Tajorentsi, tee ikemawakiro okantayitzirini, inta ishironkawentakawo. Tekatsi ikantya ikemero. Ro kaari ikemantawo, tee ojeekantashiretari roori. Apatziro ikemaeyironi iñaani Tajorentsi ojeekantashiretaperotari. ¹⁵Ikemathateeyakironi riraga atziri ojeekashiretantari, omaanta riraga theenkantatsiri tee ojeekantari, rootaki kaari riyotantawo

oetarika kameethatatsiri. ¹⁶Pamine, rojankinatakoetziro Ishire Tajorentsi okantzi: ¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiriuri Awinkatharite? ¿Eenitatsima materoni riyoteeri Tajorentsi? Tee añirikya. Omaanta aaka ojeekantakae roori, rootaki omatero iyotakagae oetarika ikowakaa-kaeri Jesoshi antero eejatzi ayotero. Omaanta riyotziro naaka ikenkithashiriuri rirori, tema riyotaakinawo.

Ikiyawakagaeyakani korintojatzi

3 ¹Eejatzi naaka, noyemijantzinkarite, tee nokantzimi kimitakimi kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi, inta nokantakimi kimitakimi kaari kemijantaperotzirori. Tema pikimitaka owakira paapatziyari Jesokirishito, pikimiteeyakarini eentsi. ²Rootaki riyotagaeyantzimirorini paerani kaari opomeentsitanyta. Noshiyakaawentzi-miro: okimitzimotakina nirakaakimiro tenitsi; tee nopaeymirini iwatha, tekira pimatziro powa. Roojatzi pikanta iroñaaka, tekira pimateeyironi. ³Tekira pikemijantaperotziro Ishire Tajorentsi. Eeniro paamakotawakayawoni oetarikapaeni eejatzi pikijawakagaeyakani, tee pikemijantaperotziro rowaga Ishire. Pikimitakotakari kaari aapatziyeyaririni Jesoshi. ⁴Aririka ikantzi apaani: “Naapatziyari Paaworo”, eejatzi ikantzi paashini: “Naapatziyari Apooro”. Tema pikimiteeyakarini kaari aapatziyariri Jesoshi.

⁵Pamine, ¿tsika ikantaka Apooro? Eejatzi, ¿tsika nokantari naari pikantawakawaenantanari? Naakateeyakini apatziro atziri, omaanta riyoyaakina Tajorentsi romperatena, rootaki naapatziyakaantakimirori. ⁶Okimitzimotakina nopankitziro naari okithoki pajankaneki. Rowaga okithoki oshiyakaawentziro iñaani Tajorentsi.

Paapatziyimaetakawo. Iinja Apooro, kimitawitaka thamaetatsiri, eekiro riyataki riyotaakimi iñaani Tajorentsi. Omaanta irira rirotaki aapatziyakaape-rotakimiri kimitaka ishookakaayitzirorini okithoki. ⁷Rootaki riraga pankitatsiri eejatzi riraga thamaetatsiri riyotaa-kiri eechonkiini; omaantakya irira Tajorentsi rirotaki shookakaayitzirorini. Tema raapatziyakari. ⁸Eejatzi imonkaatawakaaka riraga pankitzirori eejatzi riraga thamaetatsiri. Rootaki imonkaataanteeyaanaririni riraga ashitawori pankirentsi ipinatanteeyaariri. ⁹Eejatzi okimitaka, nomonkaatakari Apooro nantziniri Tajorentsi ikowakagaeyakinirini. Eerokapaeni poshiyeeyakawoni rowani Tajorentsi. Eejatzi poshiyakawo ipanko riwetsikakiri.

¹⁰Noshiyakaawenteri yotaperotatsiri wetsikirori pankotsi. Ikantakina nokatziyero otzinkamipaeni. Roojatzi paashini atziri wetsikakaakinawori pankotsi. Tema riyoyaakina Tajorentsi eejatzi imatakakina nityaawo nokenkithatakaakimiri eerokapaeni eejatzi oshekini paashini atziri iñaani Tajorentsi: naapatziyakaakari Jesokirishito. Iinja eekiro riyaatatye riyotaakimi Apooro iñaani Tajorentsi; eejatzi eenitatsi paashini owaagawakimiro. Omaanta okameethatzi aamayawo akompitakarikari ayotaakiriri paashini atziri iñaani Tajorentsi. ¹¹Otzinkami pankotsi oshiyakari Jesokirishito, irira oshiyakawori otzinkamipero. Tee añiiri paashini oshiyaaawoni otzinkamipanki. ¹²Riraga owaagawakirori, ¿iitaka riwetsikantyaawori? Roorika ooro, roorika piraata, roorika mapi shipakiryatsiri, roorika inchato, roorika inchashi, roorika kompirosi: akenkithashiryaakoperotero oetarika kijoperotatsiri. ¹³Ari okoñaatanaki iinja aririka ipokae Jesoshi riwetsikayitzirini okameethatziirika.

Okimitaka paamari otaaga inchapanki aawiuro, inchashi, kompirosi, irira Tajorentsi ikantakowenteri romperanawo oetarika rantakiniriri aririka rantakiro kameethatatsiri rooma rantakirorika kaari kameethatatsi. ¹⁴Aririka okameethataperote anteeyenirini, oshiyakawo kijoperotatsiri awetsikantayitaworini; aritaki kameetha ipinateeyakaeni. ¹⁵Teerika okameethatzi antayitakirini, okimityaawo awetsikantakawo kaari kijotatsini; otaanakya irowa oshiyakaawentakae tee antaperotziniri Tajorentsi kameetha. Aririka awijakotawitakya, omaanta tekatsi jeekimotaneeni apatziro aaka owawijaakotyaa. Tekatsi okantya ipinatee.

¹⁶Tema aakateeyakini oshiyakawori Tajorentsiipanko ijeekantari Tajorentsi. Tema eejatzi okimitaka ojeekanteeyakaeni Ishire. ¹⁷Eerorika pikamintheeri ijeekantari rirori, eero eejatzi ikaminthayimi eerori. Okameethaperotzi ijeekantarira: tema ijeekantatziimi eerokapaeni pajankaneki.

¹⁸Eero pamatawitashita eeroka apaniroeni. Aririka pikaateeyirini iitawitachari riyoperotzi oetarikapaeni, aritaki pikantakaaperota tee okameethatzi iroka. Aririka pikantakaaperotyawo piyotayitzirini, eero riyotakayimi Tajorentsi. Omaanta pikanteririka: “Tee niyotzi naaka, piyoteena”, aritaki riyotaaperotakimi. ¹⁹Itheenkakiri Tajorentsi okaatzi riyotayitawitarini atziripaeni jaka kipatsiki. Tema aritaki rojankinatziheetani: “Riraga iyotayitawitaririni iitawitaka tekatsi ayerini, omaanta omapokapaakiri owashironkagaantsi owamaakiri. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni kantakaaperowenteeyaworini riyotayitzirini: romapokapaakiri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini”. ²⁰Eejatzi rojankinatziheetani: “Riyotzi

Awinkatharite tee okameethatzi ikenkithashireyakirini yoperotawitachari". ²¹Eero pikantakaaperotashitari atziri, tee okameethatzi. Riwetsikaeyakimirorini Tajorentsi maawaeni jeekayitatsirini piweshiryaaawenantaawori roori. Rootaki nokanantzimiri: ²²"Rotyaantakina Tajorentsi namitakoeyantemirini, eejatzi rotyaantakiri Apooro eejatzi Peetero rirori, maawaeni ramitakoeyantemirini. Riwetsikaeyakironi maawaeni jeekayitatsirini kipsatsiki, aweshiryaaawenantaawori. Añaatsimirika piweshireeya, pikamakirika eejatzi piweshiryaaakya. Piweshiryaaawentyaawo jeekayitatsirini iroñaaka, eejatzi jeekayitatsirini iinja. ²³Tema pikempiyamintheyeyakarini Jesokirishito, riweshiryaaawentakimi. Eejatzi okimitaka, irira ikempiyaminthatakari Pawa Tajorentsi, rootaki eeroka pikempiyamintheyeyakarini Pawa. Tema riweshiryaaawentakari rirori eejatzi eerokapaeni".

Rantayitakirini Rotyaantanewo Tajorentsi

4 ¹Iroñaaka piyoteeyakinani naaka romperanari Jesokirishito. Omaanta rotyaanteeyakinani nokamantayitenirini atziripaeni iroka kaari riyotawitarini paerani: okaatzi rantakiri Tajorentsi. ²Aritaki okameethaperotaki nokyaaryoowenteniri oetarika ikowakaakinari, eero namatawitziri. Eejatzi okimitaka, maawaeni antziniriri Tajorentsi okameethatzi ikyaarwoowenteniri okaatzi ikowakaakiriri. ³Tee nokenkithashiryaaapiintawo oetarika pikantakotashiteeyanarini, eenitatsirika nantakiri; eejatzi tee nokenkithashiryaaapiintawo oetarika kantakotashiteeyanarini paashini atziripaeni. Eero nokantakota naaka, tee nokantzi: "Nokameethatzi". ⁴Nokenkithashiryaaaka naari tekatsi

nantani, omaanta eero nokantashita: "Kameetha nantakiro maawaeni". Intakya Awinkatharite rirotaiki kantakowentenani rirori, okameethatakirika oetarika nantakiri. ⁵Rootaki iroñaaka nokamanantemirori: iroñaaka tee okameethatzi akantakotashityaari paashinipaeni: "Eenitatsi rantani"; iinjakya ari ayotaperoeyanakini. Aririka ipokae Awinkatharite, ikitejitakotapaakiro maawaeni okaatzi manawitachari iroñaaka tsiteniriki. Roñaagaero oetarika akowaperoeyirini maawaeni ajankaneke. Akameethatzirika ari ikanteeyeeni Tajorentsi: "Kameethatikimi".

⁶Pamine, noyemijantzinkarite, naaka kenkithatakotacha, eejatzi nokenkithatakotziri Apooro piyotanteeyenarini eero piñaakoweenkatashitantari atziri. Aririka pikante: "Nonintaperotziri irinta", paamawentyaawo pimanintzirikari paashini. ⁷¿Litakama pikantakaaperotakari kimitaka panaakotakiri paashini atziri? Tema Tajorentsi pashiteeyimirorini maawaeni jeekimoteeyemirini. Iroñaaka ¿iitakama pikantakaaperotantari, kimitaka tee ipashitzimiro?

⁸Pikimitakotawitakari ashaagantachari: piitashiteeyawitakani piyoperoeyini: tee pikowaeyini riyotagaeyemini. Piitashiteeyawitakani eerokapaeni jewaperowenantatsiri, pimanintakina naari. Pikimitakaantakina naaka patzirite. Jaa, nokowawitaka peewawenantaperoeyanakinimi, atsipatawakayaami eewawenanteyenimi. ⁹Ari nokaateeyakirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, tema pikimitakaanteeyashitakinani onampirentsi-paeni: pimaninteeyakinani. Eejatzi okimitaka rajaryaagaetakina rowama-gaetena; ramineeyakinani maawaeni: ronampiri Tajorentsi eejatzi atziripaeni.

¹⁰Noñaaperotakiri Jesokirishito ikameethatzi, rootaki pikanteeyantanarini: “Tee piyotzi”. Omaanta pikenkithashiryashitaka paapatziyeyakarini kameetha rirori, rootaki pikanantari: “Niyoteeyakinimi naari”. Pikanteeyashitani: “Tekatsi imatzimaetya riraga Paaworo, osheki amateeyakironi aaka”. Osheki piñaaperotashita eeroka apaniroeni pikameethatzi, omaanta naaka pimaninteeyakinani. ¹¹Osheki aapiintakinani notashe, aapiintakinani nomiri, shipaakowaetakina noethaariki, ipajapajaapiinteetanani, nokinakinayitakini; roojatzi iroñaaka. Tekatsi nashi nopanko nojeekantyaari. ¹²Nokantatyaani nopomeentsitapiintakawo nantawaetzi nakoki. Aririka ikijeetakina, nokantziri Tajorentsi: “Pikaminthayeri riraga kijakinari”. Aririka ikijaperopiinteetena, ero nopiyatari. ¹³Aririka itheeyakoteetakina, kameetha nokenkithawaetakawaakiri. Kyaaryo, ipinkaetakina, ikimitakaanteetakina kaagashi, ikanteetzi: “Tee ikameethatzi Paaworo”.

¹⁴Tee ro nojankinatantzimirori iroka nopashiwentakagaeyemini, omaanta nokimitakaantakimi eeroka neentsitepaeni nonintaperotziri; nokowaki nokaminthayemi, nokaminaantemiri kameetha. ¹⁵Omaawitya eenitatsi oshekiperoroña yotagaeyakimrorini iroka kameethatatsiri okantakotziri Jesokirishito, omaanta tee ijeeki osheki ashitzimirini. Pamine, nokamanteeyakimironi iroka kameethatatsiri paapatziyantakariri Jesokirishito, rootaki apaniroeni naaka nokimitakaanantakimiri eeroka notyomipaeni, nishintyopaeni. ¹⁶Rootaki nokanantaperoeyantzimirini: “Poshiyakotaperoeyenawoni”. ¹⁷Rootaki notyaanantzimiriri Temoteeyo, nokimitakaantakari notyomi nonintaperotziri. Ikyaryoo-

wentakiniri Awinkatharite oetarika rantziniriri. Ikenkithashiryaaayemiro tsika okantari nokamantakotapiintziri Jesokirishito, tsikarika janta ipiyotawenteeyarini.

¹⁸Apaanipaeni pikaateeyinira ikantakaaperoeyakani, tema iitakaashitawitaka eero niyaatashiteeyimini naari. ¹⁹Omaanta ikowakaakinarika Awinkatharite, nokowaki intsipaete niyaatashiteeyemini. Eero naapatziyashitapaakawo ikantayitzirini riraga kantakaaperoetachari, omaanta niyotapaaki naari eenirorika imatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰Aririka reewawentakae Tajorentsi, eero añaawaetashiwaetawo inta antaperoeyeroni kameetha okaatzi ikowakagaeri. Tema irira rirotaki amitakotakaeri. ²¹¿Oetaka pikowaeyakirini? ¿Pikowaeyakinima nareetemi nowashironkaemi? ¿Rooma pikowaeyirini nareetemi noneshironkaperoeyapaeemi?

**Itsipatayitakarini aapatziyariri
Jesoshi kaari kameethatatsiri.**

Pookeri

5 ¹Ikamanteetakina pikaateeyakirini ayirori iyashiyani. Raayiteeroni shirampari rinirothori raawitarini iriri. Tekatsi kimityaarini: riraga kaari yoterini Tajorentsi eero rayiro raawitari iriri. ²Omaantakya eeroka pikantakaaperoeyakani kimitaka kameetha paapatziyari Jesoshi. ¿Iitaka kaari powashiretakotantari okaatzi rantakiri rirori? Roojatzi aririka pipiyotawenteyaarini Tajorentsi, piyotemi tee okameethatzi pishinetziri ipokajeempiyaashitapaeya rirori. ³Tee nokaateeyawitzimini, omaanta nokenkithashiryaaakoyakimini. Okimitzimotakina aririka nojeekimoteeyawitakimini, nokanantzimiri tee okameethatzi rayero iyashyanipaeni. ⁴Itajorentsi perotaki Awinkatharite

Jesoshi, riro matakaakinawori nokantakowenatariri riraganki. Aririka pipiyoteeyani piyoteeyeni nokenkithashiryagaeyakimini naari. ⁵Pishineteri Jatanaashi raanakiriita, rowashironkaeriita. Roojatzi aririka ikenkithashiryagaeya, ari rawijakotee paata ipokaerika Awinkatharite Jesokirishito.

⁶¿Iitakama pikantakaaperotantari? Tee okameethatzi. Noshiyakaawentemiro. Tema piyoteeyini ojeekirika tapiyakaawori paa eechonkiini, otsichaagantanakawo maawaeni paa, otapiyakagaeyakawoni maawaeni. ⁷Pookaeri riraga noshiyakaawentakimiri tapiyakaawori paa, pikimiteeyantyaaworini paa owakirari, kaari tapiyacha. Eerorika pookiri, poshiyakotanakarikari rirori. Ñaakiro, rowamagaetakiri Jesokirishito, roshiyakari owisha rowamaantapiinteetari rowaga kitejitatsiri rawijantakari paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. ⁸Iroñaaka, aririka aweshiryaawentyaari Tajorentsi, thame akameethatanaki: eero amatawitantzi. Eero akija, eero antapiintziro kaari kameethatatsi.

⁹Nojankinatantawori paerani, nokanteeyawitakimini eero pitsipatari mayempitzirori tsinani kaari rayi. Eejatzi eero pitsipatawo mayempitziriri shirampari kaari ayi. ¹⁰Tee nokenkithatakotziri kaari aapatziyariri Jesoshi mayempitzirori kaari rayi, riraga kowaperotzirori tzimimotayitziririni atziripaeni, amatawitantatsiri ikoshite, kenkithatakaawitawori riwetsikashitayitarini atziri. Tee nokantzimi: “Eero pitsipatari kaari aapatziyariri Jesoshi”. Tekatsi pikanteeyani pookawakaya, tema pikantyaani piñaapiinteri ijeeki jaka kipatsiki. ¹¹Omaanta nojankinatankotziri riraga kantatsiri: “Naaka piyemijantzinkarite”. Omaanta eeniro imayempitziro tsinani kaari rayi, eero

kijokiro powaeyirini. Eejatzi pikimiteeyirini riraga kowaperotzirori rashitayitarini paashinipaeni, eejatzi kenkithatakaashitawori riwetsikayitzirini atziri, ikowawita ipeyirimi iitajorentsite, theeyawaetashitachari atziri, eejatzi shinkitzinkari eejatzi amatawitziriri atziri ikoyi ikoshiteri. Aritaki nokantakimi, eero pitsipatari rirori eejatzi eero poyimotari. ¹²¿Arima pikantakotakiri tsika ikantyaaka kaari aapatziyarini Jesoshi? Eero. Omaanta pimateri irira pikantakowenantaariri riraga piyemijantzinkarite. ¹³Omaantakya Tajorentsi rirotaiki kankowenterini kaari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka pookaeyerini riraga kaari kameethatatsiri pitsipateeyawitakarini: eero piitakashitari raapatziyakari Jesokirishito.

6 ¹Aririka pikijakiri piyemijantzinkarite, ¿okameethatzimotzimima pawentaapaakyaari kaari aapatziyariri Jesoshi ikantakotantemiri tsikarika pikanteeyaari? Teewee. ¿Tema okameethatemi pawentaapaakyaarimi irira piyemijantzinkarite? ²Tema piyotzi riraga aapatziyariri Jesoshi rowameethatziri Tajorentsi imatero ikantakowenteeyantyaaririni maawaeni atziri, tsikarika ikanteeyaarini. Aririka pikantakowenteeyerini iinja maawaeni atziri, ¿iitakakya kaari pimatantawo iroñaaka pikantakowenteeyerini piyemijantzinkarite? Tema aritaki pimatakiro pikantakowentawakaya. ³Tema piyotzi akantakowenteeyerini iinja ronampiri Tajorentsi rinawita tsikarika ikanteeyaarini. Akantakowenteeyerinirika rirori, ¿eeroma pimatziro pikantakowenteeyerini iroñaaka atziritzinkari eerori? ⁴Eenitatsirika iroñaaka pikijawakawentari, okameethatzi piiteri paashini piyemijantzinkarite, ninkarika, ikantakowenteeyemirini tsikarika pikanteeyaarini. ⁵Nokantero iroka

pipashiwenantyaari. ¿Tekatsima aapatziyariri Jesoshi yoteroni ikantakoteri paashinipaeni tsikarika ikantyaari? ⁶Omaanta tee apatziro pikijakiri piyemijantzinkarite, tema eejatzi pawentaakari kaari aapatziyariri Jesoshi. Pantzimotakiri kaari kameethatatsi.

⁷Patsipetashiteeyakawoni pawentee-yakarini kantakowenantatsiri riraga kaari aapatziyariri Jesoshi; tema tee ikowakaakimi Tajorentsi pantero iroka. Omaanta kameethatawitachari pimaeritakotero awijashitya: omawitya ikoshiteemiita. ⁸Omaanta eeroka tee pimaeritakotziro inta pantashiteeyakawoni: pamatawitantzi eejatzi pikoshitawakagaeyakani tema ari paanakiri pawentaanikinta kaarinta aapatziyariri Tajorentsi. Osheki pantapiinteeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹⁻¹⁰Riraga kaari kameethatatsi eero rareeta janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Tema piyotziro, eero pikompitawo. Eero riyaatzi janta ipinkatharitzinta riraga shirontawori tsinani kaari rayi, eejatzi riraga pinkathatzi rirori iitajorentsitashitari, eejatzi ñaathatzi motawori iina, eejatzi antatenkatawakaachari ishiramparinakaeteki, eejatzi koshintzi, eejatzi kowaperotzi rirori rashitayitarini rowaagawo paashinipaeni, eejatzi shinkitzinkari, eejatzi theeyawaetashitachari ratzirinkaki, eejatzi amatawitziriri ratzirinkaki ikoshitantariri. Tekatsikya ikanteeya rirori rareeteeya janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. ¹¹Aritaki pikimitayitawitarini. Omaanta rowameethateeyakimini Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi Ishire Tajorentsi; rootaki ñaaperotantakimiri Tajorentsi pikameethatzi, reentsitetakimi.

¹²Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarikapaeni kaari ithañakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarikapaeni, tee amitakotee

maawaeni: tema atsipetashitakyaawo antero aapanipaeni. Tee akoyi ametaperotyawo kaari inimotziri paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹³Eeniro owanawo akemari. Eejatzi eeniro asheetomawo ojeekantari owanawo. Omaanta iinja eero añagaero owaeyari eejatzi asheetomawo. Ipeyeero Tajorentsi, eero añagaero jenokinta. Tema atsipetashitawo añawaenaperotawo oetarikapaeni. Tee ro riwetsikantee amayempitero kaari ayi, intakya riwetsikantakaeri Awinkatharite akenkithashiryaanteeyaaririni rirori. Eejatzi ikimita, ikenkithashiryaapiinteeyakaeni aaka. ¹⁴Eenitatsi itajorenka Tajorentsi, rootaki imatantawori ipiriinteeri Awinkatharite Jesoshi, eejatzi ikimitagae aaripaeni: ipiriintanee iinja.

¹⁵Awathapaeni aari rootaki rako Jesokirishito, ikempita, roki, iitzi, maawaeni. Tema piyotakiro iroka. Aakateeyakinirika iwatha rirori, ¿okameethatzi maayempitero tsinani ñaayitziririni paashinipaeni shirampari? Tema okimiwitaka amayempitakaakiri Jesoshi tsinani. Teewee, tee ari okantakoty: tee okameethatzi. ¹⁶Aririka imayempitziro shirampari tsinani, okimitzimotakari Tajorentsi raaperotakiro. Tema piyotziro. Rojankinateetzi, ikanteetzi: “Apite ikaatawitani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raawakakya apaani ikantanakya, tee okameethatzi rookawakagaeya”. ¹⁷Omaanta aririka akempiyaminthakarari Awinkatharite, tema apaani akanta ashireki.

¹⁸Eerokya pimayempitziro kaari payi, eerokya pimayempitziro kaari payi. Oetarikapaeni paashini kaari kameethatatsi pantayitakirini, powashironkaakiri paashinipaeni pisheninka; omaanta riraga mayempitzi rirori paashinipaeni tsinani, rowashironkaakiro iwatha rirori

apaniroeni. ¹⁹Tema piyotzi ojeekantakawo piwatha Ishire Tajorensi. Rotyaantakimiro Tajorensi kijokiro owantakimiri. Tee eeroka iroñaaka jewawentashitachani, inta riraga Tajorensi jewawentzimiri. ²⁰Rowawijaakoetanteemiri osheki opomeentsitzi-motawitakari: tema rotyaantakiri Itomi ikamawentakae, rapaatawentakaero riraa ipinawenantakaerori kaari kameethatatsi antakiri. Iroñaaka, oetarikapaeni pantayitakirini, pantakiniri Tajorensi, iñaaperotanteetyaariri irira ikameethatzi.

Ikenkithatakotziri aatsini iina

7 ¹Ari chapinki pojankinatantakinari, eenitatsi pojampitakinari piyaaritateki: okameethatzirika payi piina, piimi. Iroñaaka nakemi. Kyaaryootaki okameethataperotzi eero payi piina. ²Omaanta aririka pijeekashitya, kyaaryoowa pimayempitzirokari tsinani kaari payi; eejatzi tsinani, kyaaryoowa omayempitzirikari shirampari kaari ayi. Rootaki okameethatantari paaperoteroota piina, eejatzi aaperoteriita tsinani oemi. ³Okameethatzi shirampari imatero iina, eejatzi okimitya roori oshinetayaari oemi. ⁴Iina eero eewawentziro owatha roori apaniroeni, inta eejatzi reewawentziro owatha oemi. Eejatzi ikimitya rirori oemi, eero reewawentziro iwatha rirori apaniroeni, inta eewawentziro iwatha iina eejatzi. ⁵Eero pithañaapithatawo piina; eejatzi tsinani, eero pithañaapithatari piimi. Omaanta aririka pikantawakaya: “Eeroota añaaminthatawakaa ajeeekashitawakya apanipaeni kitejiri; iyotyata amaneri Tajorensi”, ari kameetha okanta, omaanta aririka omonkaata-paeya roojatzi pimatanteeyaawo eejatzi.

Pamine, eerorika papiitziro rantakaemirokari Jatanaashi kaari kameethatatsi. ⁶Tee nokantaperotawitzi: “Paye piina”, omaanta pikowakirika paye, okameethatzi. ⁷Nokowawitaka pikimiteeyenani naari,^b omaanta rinashitakagaeyakaeni Tajorensi, tee amonkaatawakagaeyani. Irika apaani, eeniro imatakaakaeri. Irika paashini, inashita imatakagaeyakaerini rirori. ⁸Riraga kaari aatsi iina, eejatzi kamaentsiri iina, nokamanteeyemini: kameetha pikimiteeyenani naari, pijeekashitya. Eejatzi okimitya tsinani, kameetha ojeekashitya roori. ⁹Omaanta eerorika pimatziro pijeekashitya, kameetha pagae eejatzi. Kameetha paye, tee okameethatzi pikowawaetashitya paye. Eejatzi okimita tsinani, tee okameethatzi okowawaetashitya ayeeta.

¹⁰Iroñaaka nokaminaaperotero aatsiri oemi. Tee naaka kaminaaperoteroni inta Awinkatharite: tee okameethatzi pookaeri piimi. ¹¹Aririka pookaeri, pijeekashitaperoteeya. Eerorika pijeekashita, papiiteeri pagaeri eejatzi piimentawitari. Eejatzi okimitaka, tee okameethatzi rookaero shirampari iina.

¹²Iroñaaka nokamanteri paashinipaeni, tee riro Awinkatharite kamanterrini: eenirorika ayemijantzinkarite iina kaari kemijantatsini, aririka okowaki aaperoteri, tee okameethatzi rookaero. ¹³Eejatzi tsinani, rirorika piimi kaari kemijantzinkari, aririka ikowaki kijokiro rowaperotemi, tee okameethatzi ookaeri. ¹⁴Ojeekirika tsinani aapatziyariri Jesoshi, eejatzi oemi tee raapatziyariri Jesoshi, irira tee ikimitari theenkantatsiri; rinashitakari Tajorensi, ikantzi: “Rirotaki oemi aapatziyanari. Rirotaki iriri eentsitepaeni. Nokowaperooteeyakirini raapatziyeeyenani

b 7.7 Tekatsi Paaworo iina.

maawaeni". Eejatzi okimitaka iina aapatziyanari, teerika aapatziyari Jesoshi roori. Tee okimiteeyawoni theenkinkawo; rinashitakaakawo Tajorentsi, ikantzi: "Rootaki iina aapatziyanari. Rootaki riniro reentsitepaeni. Nokowakaaperotakiro aapatziyena, eejatzi nokowaperotakiri raapatziyeyenani eentsitepaeni. Aririka rookiro aapatziyariri iina eejatzi rookakotantakiri reentsite, eero riyotakoteeri reentsitepaeni Tajorentsi. Omaanta eerorika ashitariri rookiro iina, eeniro riyotaakotziri Tajorentsi".¹⁵ Teerika okemijantzi iina ayemijantzinkarite, okowakirika ookaeri, ari okameethatzi ookaeriita. Eejatzi oemi ayemijantzinkawote, teerika raapatziyari rirori: ikowaerika rookaero, ari okameethatzi rookaeroota. Tekatsi iroñaaka kanterini shirampari ayemijantzinkarite kijokiro rowantyawori rowaga kowatsiri ookaeri. Eejatzi okimityaari tsinani aapatziyariri Jesoshi aririka ikowaki oemi rookaero, tekatsi kanterini kijokiro owantyaawori. Tee ikoyi Tajorentsi akijawakagaeyaani.¹⁶ Tsinani, aririka kijokiro poyiri piimi kaari aapatziyarini Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteeri. Eejatzi pikimita eerori, shirampari: aririka kijokiro poyero piina kaari aapatziyariri Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteero.

¹⁷Aritaki riyoyagaeyakimini Tajorentsi. Kameetha panteeyenirini Awinkatharite oetarika ikowakaemiri eerori. Rootaki nokanteeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi tsikarika ipiyoteeyakani.¹⁸ Paerani riyoyagaeyakimini Tajorentsi. ¿Pitakawoma pitotonatziro pishiramparitantari? Aritapaaki, pipeyakotero. Eeroka paashini, teerika pitotonatziro, eero pikoyi iroñaaka pitotonatero, ataama.¹⁹ Aririka pitothowawityaawo

pishiramparitantari, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Eejatzi okimita, teerika pitotonatziro, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Ro kameethaperotatsiri anteri akemijantaperotero ikanteeyeerini Tajorentsi.²⁰ Tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari.²¹ Riyoyaantakimiri Tajorentsi, ¿eero karika ipimanteetziri? Eero pikenkithashiryaashitapiintawo. Omaanta ishineteemirika pipinateeya amanantawitzimiri, okameethatzi pishitowanee.²² Riyoyaantakimiri Awinkatharite, eero karika pimantaarewo paerani pinawita, ari iroñaaka okimitaaka riraga Jesoshi ipakaakowenteemi. Tema rowawijaakotzimi. Eero karika kaaririka pimantaarewo pinawita riyoyaantakimiri, iroñaaka okimitaka ramananteemi Jesokirishito, iroñaaka ikantemi rirori oetarikapaeni pantayiteniririni.²³ Kimiwitaka ramanantakimi irira, osheki piwinawo. Rooma osheki ipomeentsitawentakimi rowawijaakotantakimiri. Eero pishineztziri atziri ikantzimi oetarika panteri, omaanta panteniri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri.²⁴ Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamanantzimirori iroka: tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari; omaanta kijokiro powanakiri Tajorentsi.

²⁵ Iroñaaka nokenkithatakotero kaari shinetaariri shirampari, eejatzi kaari matzirori tsinani. Tekatsi ikantaperotena Awinkatharite, inta nokamantemi nokenkithashiryaari naari. Ineshironkatakina, rootaki kaari namatawitantzimi. Piyoteeyironi iroka.²⁶ Rooteentsi opomeentsitzimoteeyeeni, rootaki nokenkithashiryaantakawori iroka. Tsikarika pikanteeyakani iroñaaka, aritaki pikantyaari.²⁷ Paakirika piina, eero pookaero. Pijeeekashitarika

iroñaaka, eero pikoyi paye piina.

²⁸Aririka paye piina, okameethatzi: tee pantziro kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka aye oemi rowaga kaari shinetaariri shirampari, kameetha: tee antziro kaari kameethatatsi; omaanta osheki pikemaatsiteeyaani. Aririka payi, osheki opomeentsitzimotaperoyakimini. Tee nokoyi opomeentsitzimotemi, rootaki nokanantzimiri: “Eero payi iroñaaka”.

²⁹Iroñaaka nokamantemi, noyemijantzinkarite: eero ojamanitzi ipiyanteeyaari Awinkatharite. Kyaaryoowa, rookakaashiteetemirokari pantayitawitanaririni Awinkatharite ikowakaemiri. Eenirorika piina, omaanta pikyaaryowenteniri riraga Tajorentsi ikowakaakimiri. ³⁰Aririka petakowaetya, aririka pikimoshirewaete; omaanta eero pikenkithashiriro inta pikyaaryowenteniri Awinkatharite panteniri. Aririka pamanantayiteni oetarikapaeni, omaanta eero ojamanitzi piñiuro pamanantayitawitarini. ³¹Eero ojamanitzi piweshiryaawentawityaawo jeekayitatsirini kipatsiki, roojatzi eero pimatziro piweshiryaawentyaawo. Kameetha piyeekawita iroñaaka, eeniro pameteeyakarini, omaanta inashitayitanakyaani maawaeni añaayitizirinika kipatsiki; iinja opomeentsitzimoteeyemini.

³²Nokowaki eero pikenkithashiryaapiintanakawo. Riraga jeekashitachari, ikenkithashiryaapiintziro ikowayitizirini Awinkatharite, ikowaki ikimoshiryaakayeri irira. ³³Omaantakya riraga aatsiri iina, ikenkithashiryaapiintziro maawaeni rantapiinteyirini atziri eejatzi okaatzi awijimotziriri jaka kipatsiki: ikowaki ikimoshiryaakayero iina, ³⁴osheki ikenkithashiryaayitakawoni oetarikapaeni. Rowaga tsinani jeekashitachari eejatzi kaari shinetaariri shirampari: osheki okenkithashiryaagae-

yeroni ikowayitizirini Awinkatharite, okamantakiri: “Oetarika pikowakaenari, ari nomatakimiro. Oetarika pikowakayenari nokenkithashireeyaari, ari nokenkithashireero”. Omaanta rowaga aatsiri oemi okenkithashiryaatziro maawaeni rantapiinteyirini atziri, okowaki okimoshiryaakayeri oemi. ³⁵Rootaki nokamanteeyantzimororini iroka, nokowaki namitakoeyemini, tee nokoyi nopomeentsitakaemi. Nokowaki kameetha piyeekayeni, eejatzi piyoteeyini panteeyenirini Awinkatharite oetarikapaeni ikowakayemiri.

³⁶Pamine, eenitatsirika pishinto kaari shinetaariri shirampari, aririka piñaakiro antawotaki, pikoyi iroñaaka paakayero oemi; ari kameethatiki. Ayeeta, eero añiuro pantani. ³⁷Aririka pikowaperote pithañeeyawo ari kameethataperotaki, eero pikemijantashitari riraga ashiryaayitemirini, omaanta pantero pikowaperotziri eerori, oetarika pikenkithashiryaari, okameethatzi. ³⁸Ñaakiro, aririka paakayero pishinto, okameethatzi; omaanta aririka pithañeeyawo, okameethaperotzi. ³⁹Aririka aye tsinani oemi, ari kijokiro owanakiri, roojatzi ikamakotaki. Aririka ikamaki, ari oshinetaantsiteya agae paashini oemi okowaperotzirika. Omaanta apatziro agae aapatziyariri Awinkatharite. ⁴⁰Aririka okanteetayeyaani ojeekashitya, nokenkithashiryaaka okimoshireperotanaki. Ari naamaaka riyotaakinawo Ishire Tajorentsi iroka nokamantakimiri.

**Iwatha rowamagaetzinirori
riwetsikashitayitarini
iitajorentsitashitari**

8 ¹Iroñaaka nakemi tsika pikanteriri iwatha rowayitizirorini riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitayitarini pojampitakinaga chapinki. Iitakayitawi-

takani atziripaeni riyotaperotzi tsika ikanteriri iwatha. Omaanta, aririka ayotashitya, akantakaaperotakari. Tee ikowakaaperotee Tajorensi ayowaetashitya, inta ikowakaaperotakae anintashireperotawakaeyani ayotaperotawakaantyaari ajeekanteeyari kameetha. ²Eenitatsirika iitakaawitachari riyotzi okaatzi kameethatatsiri rantero, apniroeni ramatawitaa: tee riyotaperoeiyini. ³Omaanta aririka anintaperoteri Tajorensi riyotagaeyeeni irira. ⁴Pojampitakowentakiri iwatha rowaetakinirori iitajorensitashitari riwetsikayitzirini. Ari ayoteeyini tee otajorensitzi riwetsikashiteetari. Apatziro ijeeki apaani Tajorensipero, tekatsi paashini. ⁵Eenitatsi jeekayitatsirini janta jeñokiinira eejatzi jaka kipatsiki iitajorensitashitayitarini atziri. Eenitatsi osheki iitajorensitashitayitarini, osheki iwinkatharitepaeni. ⁶Ayoteeyakini aaka apintzi Tajorensi, riraga Pawa. Tema rajaryaakawo riwetsikero maawaeni añaayitakinirika eejatzi aakapaeni. Eenitatsi eejatzi apintzi Awinkatharite: riraga Jesokirishito, wetsikaeyakirorini maawaeni jeekayitatsirini eejatzi aaka.

⁷Omaanta eeniro ayemijantzinkarite kaari yoteeyirorini iroka nokamantakimiri. Paerani rameteeyawoni apaanipaeni ikenkithatakaawitawoni riwetsikashitayitarini atziripaeni. Aririka rowakarini iwatha rowamagaetzinironi, iitawitakarini ashipero riraga iitajorensitashitayitarini. Tee riyotawita; aririka rowashityaari iroñaaka iwatha rowamagaetzinirori riwetsikaetziri, osheki ikenkithashiryaa-nakya, iitakawita tee okameethatzi royaari. Roshiyakaawitakawo rantakiro kaari kameethatatsi. ⁸Aririka oyaari iwatha, eero ikijawenteeri Tajorensi. Oyaaririka, tekatsi ikantee. Atzityaari-

rika, eero rowameethashireetee. ⁹Kameetha poyaari, omaanta kyaaryoowa pantakaerikari kaari kameethatatsi riraga kaari yotatsi. Omaanta pishineteri royaariita iitarikapaeni ikoyiri. ¹⁰Ineemirika kaari yotatsi powaka janta opankoki iitajorensitashitayitarini, ikantzikari: “Riyotzi rirori. Nokimityaariita noyaari naari iwatha rowamagaetzinirori iitajorensitashiteetari”. Rootaki rowantakawori omawitya ikenkithashiryaaakotawori: “Tee okameethatzi noyaawo”. Rootaki ipakaagaa-nantakawori royaateri Jesokirishito. ¹¹Piyotaperotzi okameethatantari poyaari. Omaanta rirori, tee riyotzi. Aririka rowashityaari, osheki ikenkithashiryaaanakya: “Teerika okameethatzi nantakirika, eeniro iroñaaka nantani”. Aririka rookaero royaatzirira Jesoshi rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta rirotaki piyemijantzinkarite, ikamawentakiri Jesokirishito. ¹²Tee okameethatzi pantakiri. Tema ikantakae riraga Jesoshi: “Pinintaperoeyerini pisheninka, eero pantakayiri kaari kameethatatsi”. Aririka pantakiro iroka, tema pantzimotakiri Jesokirishito. ¹³Rootaki nokanantzimiri: aririka nowakyaari iwatha, nantakaakiri noyemijantzinkarite kaari kameethatatsi, eerowa napiiteeri nowari iwatha eejatzi. Nantakaerikari kaari kameethatatsi.

**Ikantziri Paaworo:
“Pikimiteeyenani naari”**

9 ¹Tema ishinetakina Tajorensi oetarikapaeni. Tema rotyaantakina. Tema noñaaperotakiri Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaki matakaakinawori naapatziyakaantakimiri. ²Teerika riyoteeyini paashinipaeni rotyaantakina Jesoshi, omaanta eerokapaeni piyoperoeyakini

rotyaantakina. Tema eerokapaeni naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi rowawijaakotantemiri. Rootaki piyotantari rotyaantakina Awinkatharite. ³Eenitatsi theenkakinari, ikantakowenantakinari, ikantzi: “Tee rotyaantzimi Tajorentsi”. Ari eenitatsi iroka nokantawakiriri: ⁴“Tema okameethatiki pamtakotena: pipena noyaari eejatzi nomiri. ⁵Aririka nokinayitanakini nokenkithatakaayerini atziri; eenitatsirikami noena aapatziyariri Jesoshi, tema okameethatzimi notsipatanakyaawomi. Aritaki rantapiinteeyakironi paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi rirentzipaeni, eejatzi Peetero. Eejatzi okameethatzi ipakiro mi owanawo eejatzi omiri. ⁶¿Apaniroenima naaka eejatzi Werenawee nopomeentsiwentyaawo nopinatero nowanawo?

⁷Noshiyakaawentemiro: tema ipinakowentapiinteetziri joraaro. Aririka apomeentsiwentyaawo apankitziro oowa, tema ari athotagaantero. Aririka ashentapiinteri apirapaeni, tema irapiintziro iteni”. Rootaki nokantakiriri riraga theenkakinari. ⁸Nokenkithatakotakiro añapiinteeyakirini, omaanta ¿oetaka okantziri rojankinatzirini Moeseeshi? ⁹Ajaatya iroka okantziri: “Eero poojopatziri tooro ayiteetziri iyatharekitho aatzikakitzirori teriiko ishaagantyaawori, omaanta pishinetziri roya”. ¿Apaniroenima waaka ikenkithashiryaakotari Tajorentsi? Tee. ¹⁰Tema eejatzi aakapaeni oshiyakaawentakae rojankinarini. Iyotagaeyakani oetarika anteeyakirini. Aririka atziri ikiyaapanetakiro kipatsi ipankitanyawori, ikowaki irira raagaantayiteeroni okithoki paata. Eejatzi ikimita riraga shaagakitzirori, ikowaki raagaantayiteeroni okithoki rirori. ¹¹Pamine, oshiyakaawentaka nopankitakimiro pishireki ñaani Tajorentsi.

¿Opomeentsitzimotzimima iroñaaka pipagaantena noyaari, nokithaayaaari, oetarikapaeni? ¹²Aririka pipagaantashitayityaarini paashinipaeni, tema okameethatzimi pipagaantakinami naari. Omaanta tekatsi pipena. Paapatziyakawoni paerani iroka kameethatatsiri nokamantakotziriri Jesokirishito. Osheki opomeentsitzimotakinani, omaanta tee nokoyi nookakayemiro paapatziyakarini, rootaki kaari nokowakotantzimimi oetarikapaeni.

¹³Pamine. Riraga antawaetatsiri Tajorentsi pankoki ari ipoñaakapiintawo rowanawo janta, royaari. Eejatzi riraga taakiniriri Tajorentsi piratsipaeni janta aritaariki, rowagaantakaga rirori iwatha ipashiteetariri Tajorentsi rootaki ipantakariri rirori koetyeemotariri. Tema piyotziro aritaki okantakota. ¹⁴Eejatzi okimita roori, ikantziri Awinkatharite: “Irira kemijantawakiriri okameethatzi ipashityaari koetyeemotariri riraga kenkithatziro iroka kameethatatsiri”. ¹⁵Okameethawita naagaantemimi oetarikapaeni, omaanta tekatsi nayitemi.

Eejatzi tee ro nojankinatantzimiro pipantenari oetarikapaeni. Nokimoshiretiki tekatsi nokowakotemini; aririkami aakinani notashe, eero eejatzi nokantzimimi: “Pipena noyaari”. Ayenaata, nokameeta. Eerokya nokowakotantzimi oetarikapaeni. ¹⁶Aririka nokamantakotero iroka kameethatatsiri riyotaantari atziri ikamawantakiri Jesoshi, tekatsi nokantya nokantakaaperoty. Tekatsi nokantya nomaerite, eenitatsi nokenkithashiryaari: “Eerorika nantero, tee nantziniri Nowinkatharite ikowakaawitakinari rootaki rowashironkaantenari”. ¹⁷Naakami kowashitachanimi niyotaante, tema ari ipinatenami Tajorentsi. Omaanta tee naaka nokowa-

wita, tema rirotaki omperatakinari.

¹⁸¿Iroñaaka oetaka ipinatenari?

Okameethatawitani nokowakoteeyemini, omaanta tee nokoyi pipinatena. Apatziro niweshiryaawenteeyanakimini naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi.

¹⁹Ipineetenarikami, nopeyakaami ratzirite pinatenanimi, ikantapiintenami oetarikapaeni nantapiinteniririmi.

Omaanta nopomeentsiwentashiteeyakarini osheki atziri naapatziyakaantariri Jesoshi. ²⁰Aririka nokaateeyakirini joriyo, nokimiteeyakarini rirori naapatziyakaantariri Jesoshi. Tema irira rirotaki aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, rootaki nokimitantakariri rirori, naapatziyakaantariri. Omaanta tee noñaaperotziro iroñaaka rojankinarini Moeseeshi, tee nopomeentsiawentawo. ²¹Omaanta aririka nokaateeyakirini paashinijatzitatsiri atziri riraga kaari aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, nokimiteeyakarini rirori, naapatziyakaantariri Jesokirishito. Tee nokamanteeyirini ikantawitari Tajorentsi paeraniperoroña; inta nokemijantakaaperoteeri ikantziri Jesokirishito. ²²Eejatzi, aririka nokaateeyakirini kaari maperotzirori raapatziyawo kameetha, nokimitakowitakari rirori, naapatziyakaantaperotakari. Aritaki nokimiteeyawitakarini maawaeni atziripaeni naapatziyakaanteeyantakaririni Jesoshi apaanipaeni. ²³Rootaki nokimitapiinanteeyaaririni riroripaeni raapatziyeyantyaaworini iroka kameethatatsiri niyotagaeyakiririni. Eejatzi naari niweshiryaawentyaawo iroka kameethatatsiri kenkitharentsi amitakoterini atziri.

²⁴Pamine, tema piyoteeyini ishiyeeyanakani osheki shirampari riyotanteeyarini ninkarika anaakotanteentsini. Ranaakotantaki apaani riraga shiyapero-

teenchari, ari ipaetziri iiteetziri pereemyo riweshiryaantyaari kameetha. Eejatzi pikimityaari eerori, pishiyaperotanaki paantyaawori pereemyo. Aririka pishintsiwenteniri ikowakaakimirini Tajorentsi, aritaki paakiro weshiryaakayemini. ²⁵Rirojatzi aamakowentacha maawaeni kowawitachari ranaakotante aririka ishiye. Rootaki ikaminthaantari rirojatzi imatantyaawori ishiyaperote raantyaawori amantheerentsi. Intsiapaete opathayi irowa, omaanta iroka amantheerentsi ayeri aaka, eero opathaanitzi roori, rootaki okameethatantari ashintsitashiperotero aantyaawori kaari pathanitatsi. ²⁶Eejatzi naaka tee notzipitzipitayitanakini noshiyanaka, omaantakya noshiyanaka nomatantawori nanaakotante. Paashini noshiyakaawentemiri kapojawakaachari. Ikapojawakaaperotaka riyotantyaari ninkarika anaakotantsini. Okimiwitaka eejatzi nokapojaperotziri paashini, tee nokapojashitari; tee nantashitawo naaka oetarikapaeni inta nokyaaryoowentziniri Tajorentsi ikowakaakinari, ²⁷noshintsitaperotakiniri; nomperata naaka. Osheki nokenkithatakagaeyirini paashinipaeni, tee nokoyi ikantena Tajorentsi paata: “Tee pantaperotanawo nokowakaawitzimiri”.

Ikenkithatakoyitzirini joriyyopaeni paerani

10 ¹Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi piyotantyaari tsika ikanteeyarini joriyyopaeni janta okaankiityeenta paerani. Otsimankapitheeyakirini menkori ijeekantakawowa Tajorentsi: eejatzi otenkaryaganaki inkaare antawo, niyanki ranashitanteeyanakawoni piryaapathatanaki. ²Janta jaawiki menkori, janta inkaareki riyotagaeyakirini Tajorentsi riyoteeyantakarini raapatziyaperoeeyakarini

paerani Moeseeshi. Tema okimiwitaka ikaawoshitakotakiri Tajorensi eeniro royaatziri Moeseeshi. ³Rowapiinteeyakawoni rowanawo ipapiinteeyakiririni Tajorensi. ⁴Rirapiinteeyakironi iña ipapiintziriri, rowaga shitowaatatsiri mapiki. Rowakiniri Tajorensi rowaga mapi, oshiyakaawentakiri Jesokirishito, oyaateeyanakiririni. ⁵Omaanta tee inimotziri Tajorensi. Tee riweshiryawenteeyarini osheki riraga atziripaeni, rootaki ikamaeyantakarini janta okaankiityeenta.

⁶Pikenkithashiryagaayeroni iroka piyoteeyantyaarini ikowakaemiri Tajorensi. Kyaaryoowa, pikimiteeyarini joriiiyoaeni: pikoyirokari kaari kameethatatsi. ⁷Eero paapatziyawo iitajorensitashiteetari jaka kipatsikika. Tema imatagaantakiro paerani. Ojanki-natakani: “Ijeekaeyanakini atziri, rowaeyakani eejatzi ishinkiteeyakani. Roojatzi ikatziyanteeyanakani, romampagaeyanakani, eejatzi ishironteeyanakawoni tsinanipaeni”.

⁸Kyaaryoowa, akimitakoeyarinikarira aakapaeni: paerani iñaaminthateeyakironi kaari iina, rootaki ikamanteeyakarini 23.000 atziri apaani kitejiriki. ⁹Iñaantagaantakari Awinkatharite, riyotantyaari aririka ikijantakyaari rantakiri, rootaki rotyaanantakanariri osheki maanki. Roojatzi ratsikanteeyakaririni, ikamayitakini. Kyaaryoowa, oshiyakotarikarira aakapaeni, añaantari-kari Tajorensi. ¹⁰Eejatzi apanipaeni ikiñaanikowentakiri irira, rootaki rowamaagaanteeyantakaririni riraga ronampiri Tajorensi. Kyaaryoowa, akimiteeyarinikari aaka, akiñaanikowenteru.

¹¹Ro imatantayitakaworini iroka, akenkithashiryaaantanakyaari. Rojanki-nateetzironi, ayoteeyantakarini iroñaaka. Rootawiteencha omonkaa-

teeya ipokanteeyari Jesokirishito.

¹²Iroñaaka aririka pikante: “Nokantatyeeyaani naaka nokyaaryoowentero naapatziyari”, nokantzimi naari: “Paamawentyaaga, pantzirokari kaari kameethatatsi”. ¹³Eeniro akenkithashireeyironi antero kaari kameethatatsi: ashi owaeyironi maawaeni atziri antziro. Omaanta aririka ameentyaari Tajorensi, ramitakooyeeni eero anantawo. Ikyaryoowentakae ramitakoperooyeeni eerokya anantawo kaari kameethatatsi akenkithashiryawitakari.

¹⁴Rootaki, nonintaperotanewo, nokamanantemirori iroka: “Eerokya pipinkathatziro riwetsikashiteetari iitajorensitashitari”. ¹⁵Eeniro piyotantari, iroñaaka pikenkithashireeyeroni iroka nokantzimiri. ¹⁶Aririka akanteri Tajorensi: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka niriri”, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryawenteeyawoni riraa Jesokirishito rapaatawentakae. Eejatzi aririka akagaapiintziro paa, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryawenteeyawoni iwatha, akenkithashireeyirini ikamawenteeyakani. ¹⁷Ari okaatzi owapiinteeyarini paa apaani. Eejatzi okimitawita, osheki akaateeyawitani omaanta amonkaatawakagaeyakani, asheninkateeyakarini Jesokirishito: tema apaani ikanta.

¹⁸Pikenkithashireeyeroni rameteeyakarini joriiyoaeni. Riraga ñaanakowenantatsiri aririka itaakiniri Tajorensi ipira paashini atziri janta aritaariki, tema itsipatakarira irira ipinkathateeyakirini rirori, tema ari rowakaakyaari iwatha. ¹⁹Eenitatsi iroka nojampitemiri: “¿Tajorensima iroka riwetsikaetzirika?” Kaari. Tema ratsipetashitawo rowapiintziniro iwatha. ²⁰Eenitatsi iroka nokamantaperotemiri. Eeniro

rowakiniri kaari aapatziyariri Jesoshi ipira. Omaanta kaari Tajorentsi rowakiniri, inta kamaari. Tee nokowakayimi pitsipatyaari riroripaeni ipinkathateeya-kirini kamaari. ²¹Aririka pirawenteri Awinkatharite, eero pimatziro pirawenteri kamaari eejatzi. Aririka powawentyaari Awinkatharite, eero pimatziro powawentyaari kamaari eejatzi. ²²¿Arima pikowaki ikijimi Awinkatharite? ¿Panaakoeyirini pishintsitaperotzi? Teewee. Tee panaakoeyirini eejatzi rowashironkaantyaari Tajorentsi ninkarika ameentakotyaarini kamaari.

²³Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarika kaari ithañaakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarika-paeni, eero oshintsitakae maawaeni, tema atsipetagaantashityaawo. Kyaaryo amatakiro akoyiri, omaanta eerorika amitakoeyerini paashinipaeni atziri ishintsitakayeri rajankaneki, ari tee okameethatzi antashityawityaarini. ²⁴Eero pikenkithashiryaa kotapiintziro pikowayitawitarini eerori, omaanta pikenkithashiryaa kotapiinteri ikowayitziro paashinipaeni, eejatzi ikaatzi amitakoteri. ²⁵Aririka ipimantayitzini iwatha, poyaari. Eero pojampitakowentziri: “¿Tsika ipoñaaka irika? ¿Rooma rowamagaetzinirori iitajorentsi-teetziri?” Aririka pamananteri iwatha, eero pojampitakowentziri, piitzikari aririka poyaari eero pikameethashiryaa-naki. ²⁶Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Irira Awinkatharite ashitayitaworini kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini”.

²⁷Aririka ikaememi kaari aapatziyariri Jesoshi rowakayemi ipankoki. Aririka pikowaki piyaate, powaeyarinikya maawaeni ipaeyawakimirini. Eero pojampitakowentziri iwatha, eero piitziri aririka poyaari, eero pikamee-

thashiryaa-naki. ²⁸⁻²⁹Omaanta ikanteete-mirika: “Eenitatsi irika iwatha, rowaetzinirori iitajorentsitashitari”. Aririka eenitatsi jaga eejatzi piyemi-jantzinkarite kaari shintsiperotatsi rajankaneki, ari pikenkithashireeri irira iiteri tee okameethatzi royaari, eero powari eerori eejatzi. Omawitya eero ka piyotawitaka tekatsi ikantemi iwatha, omaanta pikaminthayeri riraga kaari yotatsi.

Naamaashitaka eenitatsi kantatsini: “Ishinetana Tajorentsi noyaari oetarika-paeni, ¿iitarikya ithañaakotashitantanariri riraga kaari yotatsi? ³⁰Aririka owapiinteyarini, akantapiinteyirini: ‘Ariwee, Pawa, eero ka panaariri nowayitarini’”. Aririka apaasonkiteri, ¿iitarikya ikiñaanikowenanteeriri oyaaririka?

³¹Ari nokamantemi. Aririka powaeyani, eejatzi aririka pireeyeni; omaanta oetarikapaeni pantayiterini, panteniri Tajorentsi ikowakaemiri, riweshiryaa-wenantemiri. Roojatzikya ikanteeyeni atziri: “Tema ikameethatzi Tajorentsi. Kameetha ijeekakagaeyirini aapatziyariri Jesoshi”. ³²Eero pantakayiri kaari kameethatatsi riraga joriiyo, riraga kaari joriiyotatsi, eejatzi aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ³³Oetarikapaeni nantayitziro, nokoyi namitakoeyerini atziri. Tee naaka etakotachani apaniroeni, inta netakotapiinteyarini paashinipaeni atziri. Ro nomatapiinteyantalaririni rawijakoeyantakyaarini.

Antayitzirini tsinani kemijantayitatsirini

11 ¹Poshiyakotenawo, nokimitaka naari nomonkaatakari Jesokirishito.

²Pikenkithashiryaa piintakina, eejatzi pikenkithashireero maawaeni niyotapiintakimirini, rootaki noñaapero-

tantakimiri. ³Eenitatsi iroka, piyotero: riraga Jesokirishito kanteeyiririni atziri oetarika ranteeyerini; riraga shirampari kanteeyirorini iina; eejatzi riraga Tajorentsi kantziriri Jesokirishito.

⁴Pamine riraga shirampari, aririka ramaneri Tajorentsi, eejatzi aririka ikamanante iñaani, tee rametawo ipashikayinatya. Aririka ipashikayinatakya, tema itheenkatziri Jesokirishito.

⁵Omaanta tsinani, aririka amaneri Tajorentsi, eejatzi aririka okamanante iñaani, opashikapiintaka. Teerika opashikapiinta, otheenkatziri oemi: okimitzimotakawo ametakiro oeshi, kimitaka tsinani mayempro. ⁶Teerika okoyi tsinani opashikayinatya ari okameethatzi ameetero oeshi. Omaanta aririka opashiwentakayaawo ameeta, kameetha opashikayinatya.

⁷Riroma shirampari, eero ipashikayinata: tema ikimiwitakari Tajorentsi, eejatzi ipinkathatziri. Rooma tsinani, oñaaperotziri oemi. ⁸Paeraniperorofña ritakari Tajorentsi riwetsikakiri shirampari. Rootaki imeriki shirampari riwetsikakiniriri tsinani; omaanta omeriki tsinani, tee riwetsikaetziri shirampari. ⁹Riraga shirampari tee riwetsikawenteetakiniro tsinani, inta rowaga tsinani riwetsikawenteetakiniriri shirampari.

¹⁰Okameethatzi opashikayinatya tsinani riyotanteeyaarini ronampiri Tajorentsi oñaaperotziri oemi.

¹¹Pamine, tee ojeekashita tsinani, tee ijeekashita shirampari. Ikowaki Awinkatharite akoetyaawakagaeyani. ¹²Irowa imeriki shirampari riwetsikakiro tsinani, eejatzi iroñaaka okoñaatapiintziri tsinani otomi. Omaanta Tajorentsi wetsikaeyiririni maawaeni. ¹³¿Oetaka pikenkithashireeyarini eeroripaeni? Aririka amaneri tsinani Tajorentsi, ¿kameethama opashikaryaayinatya?

¹⁴Aakapaeni shirampari, iroñaaka tee ametawo aeshithanthamaeshiteeyini. Aritaki apashiwentakya. ¹⁵Omaanta tsinani, tema añaaperoteeyironi oeshithanthamaeshitzi oeshi: rootaki opashikayinatantari. ¹⁶¿Eenitatsima kowatsiri ipiyapiyawaantetena? Nokamantemi: nameetakawo iroka nokamantakimiri, eejatzi rameeteeyakawoni maawaeni aapatziyeyakaririni Tajorentsi.

Riyotaantziro

rowawentapiinteeyarini Jesoshi

¹⁷Eenitatsi paashini nokamantemiri. Tee noñaaperotziri iroka panteeyirini aririka pipiyoteeyani: tee okameethatzi, tee pamitakotawakaaneenta. ¹⁸Nityaawo nokamantemiro iroka. Ikamanteetana aririka pipiyoteeyani pipinkathatantapiintariri Tajorentsi, pipiyawaantetawakagaeyanakaani, tema pikenkithashiryaaatziro inashitachari. Naamaashita kyaaryo ikamantagaanteetakina. ¹⁹Pipiyawaantetawakagaeyanakaani piyoteeyantakaririni ninkarika kyaaryoowentaperotzirori raapatziyari Jesoshi. ²⁰Aririka pipiyoteeyani pikenkithashiryaaoteri Awinkatharite, powaeyawitani, tema tee powakoeyarini Awinkatharite kameetha. ²¹Aririka powapiinteeyani, pagaanteeyanakani powanawo eerori, powapithateeyawakaani paashinipaeni. Tee poyaawakagaeyani powantyaari maawaeni. Itasheyaki apaanipaeni, ishinkitaka paashinipaeni. ²²¿Oetakama jaga panteeyirini? Tema eeniro pipanko powantyaari, pirantyaari. ¿Pitheenkakirima riraga pokashitziriri raapatziyari Tajorentsi? ¿Pishirontawentarima riraga kaari ashaagantacha? ¿Tsikama nokantemika? ¿Arima noñaaperotemi? Teewee.

²³⁻²⁵Irira Awinkatharite iyotaanawori iroka nowaagakimirika. Paerani, tsiteniriki raakaanteeyakaririni, raakiro

Awinkatharite Jesoshi paa. Ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka noyaari”, roojatzi ikagaakiro. Ikantzi: “Eenitatsi iroka paa oshiyawori nowatha: aririka powapiintyaawo, pikenkithashiryapiinteyenani. Tema naaka kamawenteeyakimirini”. Ari rowaeyakawoni. Roojatzi raakiro eejatzi riramento. Ikanteeyirini: “Eenitatsi iroka awishoowaantsi oowa, aririka pirapiinteyeroni, pikenkithashireeyenani, piyoperoteeyeni apaatawenteeyemini niraa pawijakoeyanteeyarini. Aririka nokamawentemi, piyotanaki eero namatawitzimi, nomatemiro maawaeni nokamantakimirini”. Roojatzi ranashitantanaka tsiteniriki, roojatzi raanteetakari. ²⁶Aripaete powapiinteyawoni, pirapiinteyeroni, piyotaantapiintyaariri atziri ikamawenteeyakaeni Awinkatharite. Pimatapiinteyeroni, roojatzi ipokanteeyari.

²⁷Aririka powawentyaari, aririka pirawenteri, pikenkithashiryakoteri: eero pantashitawo. Eeniro rantani riraga antashitawori: itheenkakiro iwatha Awinkatharite, itheenkakiro riraa. ²⁸Pityaawo piyotakotyaa eeroka, eenirorika pantani. Piyotakotyaaarika tekatsi pantani, ari poyaawo, eejatzi pirero. Eenirorika pantani ari pityaawo pookaero kaari kameethatatsi pantziri eejatzi pamaneri Tajorentsi ipeyakotemiro pantani, eejatzi piyeeki kameetha roojatzi pimatero powawentyaari Jesoshi, pirawenteri. ²⁹Tee okameethatzi owashiwaetyaawo, eejatzi irashiwaetyaawo. Teerika akenkithashiryaperotziri Awinkatharite, tema owashiwaetakawo, irawaetashitakawo: eeniro ojeeki antani; ari rowashironkaakae Tajorentsi. ³⁰Rootaki pimantsiyagaantayitakarini osheki, eejatzi kaari pishintsitantayitani. Rootaki eejatzi ikamagaantayitakarini piyemijantzinkaritepaeni. ³¹Aririka

ayotakotakya eenirorika antani, okameethatzi akenkithashireeya, eero akimitagaa paerani, ookaero kaari kameethatatsi antakiri; roojatzi ameeentanteeyaariri Jesokirishito, eero rowashironkagae Tajorentsi. ³²Tema eejatzi okameethatzi ikantakowentee Awinkatharite, eejatzi rowashironkae, okantyaatakya eero aatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee ikowakagaeeyeni atsipateeyaarini maawaeni riraga theenkantatsiri.

³³Iroñaaka noyemijantzinkarite, aririka pipiyoteeyani powawenteeyarini Awinkatharite, poyaawakaawakyaata. ³⁴Aririka pitasheyaperotaki, pityaawo poya janta pipankoki. Eero pipiyotashiteeyani pikemantyaawori pitashe: eenirorika pantani. Aririka nareetemi nothotyapaemiro, niyotaayitemironi paashini.

**Ikenkithatakotziro
omatakagaeyakaerini Ishire
Tajorentsi**

12 ¹Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, niyoteeyemironi maawaeni omatakagaeyakimirini Ishire Tajorentsi. Tee nokoyi pikompiteeyawoni, inta nokowaki piyoteeyawakironi. ²Piyoteeyini paerani tee paapatziyeeyawitarini Jesoshi inta pikemijantashitayitawitawoni piwetsikashitayitarini, piitajorentsitashitawitari. Tema omajontziteeyakini roori. Pamatawita-shitaka eeroka apaniroeni. ³Nokowaki piyoteeyawakironi iroka. Aririka oñaawaetakaakiri Ishire Tajorentsi atziri, eero ikantzi: “Tee ikameethatzi Jesoshi”. Eejatzi okimitaka, eeromi piyoteerimi, eero pikantzimi: “Irira Jesoshi rirotaiki nowinkatharite”.

⁴Inashitayitakani omatakagaeyakaerini antawaetzniri Tajorentsi, omaanta apaani Ishire Tajorentsi. ⁵Inashitayita-

kani iroka anteeyenirini Awinkatharite, omaanta apaani ikanta irira. ⁶Inashitayitakani anteeyakinirini Pawa Tajorentsi, omaanta rirotaki irira riyoyaakaero oetarika antayiterini eejatzi ramitakotakae amonkaatero maawaeni. ⁷Iyotagaeyakaeni Ishire amitakotawakaantyaari kameetha ajeekimotantyaariri Tajorentsi.

⁸Iyotakaayitakirini apaanipaeni kameetha ikaminaantakariri paashinipaeni; riro paashinipaeni iyotaakaeri kameetha riyotaantakaerori paashinipaeni. Okaatzi iyotakaayitziririni apaani: rowaga Ishire Tajorentsi.

⁹Eejatzi omatakaayitzirini paashinipaeni rameentaperoeyakawoni ikantayitzirini Tajorentsi; paashinipaeni omatakaakiri retsiyatakotayitzirini mantsiyaripaeni.

¹⁰Eejatzi matakayitziririni paashinipaeni itajonkantayitzini. Paashinipaeni omatakaakiri ikenkithatakotziro kameetha İñaani Tajorentsi. Paashinipaeni iyotakaakiri riyotayiterini kenkithatakaantsiri: rirotakirika kenkithatakaeriri kamaari, rooma kaaririka. Paashini, omatakaayitakirini İñaawaeeheepookitashitawo paashinijatopaeni paantentsi kaari riyotzi rirori. Paashini eejatzi omatakaayitakirini riyotanakiro kameetha okaatzi İñaawae-teri rirori eejatzi rowaagakaeniro.

¹¹Inashitayitakani iyotagaeyakaerini, omaanta apatziro apaani iyotagaeyiririni: rootaki Ishire Tajorentsi. Oetarika okowakaayitziririni, rootaki iyotaayitziririni, omatakaantakariri.

¹²Pamine: apaani okantawita awatha, omaanta eeniro aetzi, ako, aeki, akempita, maawaeni. Osheki okantawita, omaanta apaani okantawita awatha. Eejatzi ikimita riraga Jesokirishito. ¹³Apaani okantawita Ishire Tajorentsi. Opokapaaki ojeekanantapaakawori ashire, rootaki asheninkatawa-

kaanteeyantakaririni, okimitakagaeya-kaeni apaani akanta. Akaateeyirini joriiyo, paashinipaeni kaari joriiyotatsi; omawitya apaanipaeni pimantaari rinawita, paashinipaeni kaari ipimanteetzi. Kijokiro owaeyakaeni Ishire Tajorentsi: apaani okanta.

¹⁴Noshiyakaawentemiro. Apaani okantawita awatha, omaanta eenitatsi anashitantari, oerikantari, aminantari, akemantari, osheki inashitapaeni. ¹⁵Tee okantzi aetzi: “Tee naaka rako, tee naaka iwatha rirori”. Kyaaryo aetzi rootaki awatha, tee inashita. ¹⁶Tee okantzi akempita: “Tee naaka roki, tee naaka iwatha rirori”. Ńaakiro, tema rootaki akempita awatha, tee inashita. ¹⁷Iyotyaariki awatha rootaki aminantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemantyaawomi? Iyotyaariki akemantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemaenkatantyaarimi? ¹⁸Omaanta kameetha riwetsikayitakirini Tajorentsi awatha: akemantyaari, aminantyaari, akatziyatziyawaetantyaari, maawaeni. Oetarika ikoyiri, imatakiro. ¹⁹Iyotakyaarikami oki ojeekakimi, ¿tsika akantyaakami? ²⁰Kyaaryo, apaani okanta awatha, omaanta eenitatsi aetzi, oki, akempita, ako, maawaeni.

²¹Tekatsi okantya oki okantero ako: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi aeto, tee okantziro aetzi: “Tee nokoyimi”. Teewee, tee okantziro. ²²Eenitatsi jeekantayiteerini awathakipaeni oetarikapaeni, omaanta apaanipaeni tekatsi ishintsini aetakaashiwitawo ojeekashita, omaanta okameethaperotaki ojeekayitzini. ²³Eejatzi okimita, eenitatsi apaanipaeni apashiwentakaakari, omaanta okameethatzi ojeeki. Akithaataoktyaawo kameetha tee akoyiro İñaagaete. ²⁴Tee akithaatakotawo kaari apashiwentaka. Omaanta kameetha riwetsikayitakirini maawaeni awatha riraga Tajorentsi. Okameethatzi ojeekayeni rowaga kaari İñaaperotawita.

²⁵Imatakiro iroka amitakotawakagae-yantyaarini aetzi, oki, maawaeni. Tekatsi okanteeyani okijawakagaeanyi. ²⁶Aririka okatsitaki eechonkiini apaani, ari akemaatsitanakyaawo maawaeni awathaki. Tekatsirika oyeroni awatha eechonkiini tema kameetha akimoshirewenteeyakironi maawaeni awatha.

²⁷Aakateeyakini oshiyakawori iwatha Awinkatharite Jesokirishito. Aakateeyakini eejatzi oshiyakawori iitzi, rako, roki, ikempita, oetarika. ²⁸Iroñaaka akaateeyakirini osheki aapatziyeeyaririni Jesoshi. Reewawentakae irira rotyaantagaantakae apaanipaeni ikenkithate. Paashinipaeni rotyaantakiri ikamanantayitzirorini iñaani. Paashinipaeni rotyaantzi riyotaantzi. Roojatzi paashinipaeni rotyaantayitakirini itajonkantzi, paashini retsiyatakotayitzirini mantsiyatzinkari, paashinipaeni ramitakotziri paashini atziri, paashinipaeni rotyaantakiri ikantayitzirini aapatziyariri Jesoshi oetarika rantayiterini, eejatzi paashini iñaawaetashitayitawoni paashinijatopaeni paantentsi. ²⁹¿Rotyaanteeyakae-nima akenkithate maawaeni? Teewee. ¿Akamananteeyinima iñaani Tajorentsi maawaeni? ¿Ayotaanteeyinima maawaeni? ¿Atajonkanteeyinima maawaeni? Teewee. ³⁰¿Etsiyatakoeyirinima maawaeni aaka mantsiyaripaeni? ¿Amateyakironima maawaeni ayotayitakironi paashinipaeni paantentsi? ¿Amateyakironima maawaeni owaagakiniri asheninka iroka ikantziriri rirori? Teewee. ³¹Omaanta kameetha pikowakotaperoteri Tajorentsi imatakayemiro rooperotatsiri antawaerontsi.

**Kameetha
anintaperotawakagaeyani**

Omaanta ironaaka niyotaaperotemiro kameethaperotatsiri.

13 ¹Aririka amatero añaawaetashiwityaawo paashinipaeni paantentsi, eejatzi aririka amatero

akemero ipaante ronampiri Tajorentsi, omaanta eerorika anintaperoyirini paashinipaeni, tema atsipetashiteeyakawoni, ayotashitayitawitakawoni añaawaetzi. Akimitawokari kampana, okantashita, toon, toon, toon. Akimitarikari tampoo ikantashita, teen, teen, teen. ²Aririka ayotzityaawoni kaari iñeetzi, aririka ayotzityaawo maawaeni imanayitawiteeni Tajorentsi, aririka amatayitakironi maawaeni riyotayitzirini atziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi aririka akyaaryoowentaperotero aapatziyaperotyaaari Tajorentsi, rootaki amatantyaawori oshirinkayiteroni ochempipaeni: omaanta eerorika anintaperotziri paashinipaeni, atsipetashiteeyakawoni ayotashitawitakawo maawaeni, tee iñaaperotana Tajorentsi nokameethatzi. ³Aririka apashitayityaarini ashironkaenkari maawaeni jeekimoteeri, aririka akyaaryoowentaperoteri kameetha Tajorentsi akenkithatakoteri, rootaki ikijanteeri atziri, itaawenantee-rori; omaanta eerorika anintaperotziriri paashinipaeni, atsipetashiteeyakawoni maawaeni, tee iñaaperotane Tajorentsi akameethatzi.

⁴Aririka anintaperoyerini paashinipaeni, tema amaeritakotashityaawo oetarika awijatsini, akaminthayeri paashinipaeni, eero akijashiryaaneentashitari riraga ashaagantzinkari eejatzi riraga jewatatsiri tema pikowawitaka poshiyaari, eero ajagaakotawo, eero akantakaaperota. ⁵Aririka anintaperoteri paashinipaeni eero akantakaaperota, eero oñaashirenkiri paashinipaeni, eero antashitawo akowaperotziri aaka, inta anteniri ikowakagaeri rirori; eero akijiri intsipaete, eero akenkithashiryaapiintziro kaari kameethatatsi rantayiteetzirini owashironkaakae. ⁶Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero

akimoshirewentziro kaari kameethatatsi ranteetziri intakya akimoshiryaa-wentero kyaaryooperotatsiri, ⁷akantani akempoyeeri, akantani kameetha ameentaperotyaaari, akantani akenkithashiryaaakotari ari rantakiro kameethatatsiri, omaanta amaeritakotashityaari oetarikapaeni ranteri.

⁸Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero apakaero; omaanta eero akantatyaani akenkithatero iñaani Tajorentsi, eero akantatyaani añaawaetashityaawo paashinipaeni paantentsi. Eero akantyaani ayotashitawityaawo oetarikapaeni, omaantakya akanteetatyeyyaani anintaperotawakagaeyani. ⁹Tee ayotaperotawitani iroñaaka, akamanantakoteri apatziro okaatzi ayotakotakiriri. ¹⁰Iinja ipokapaakirika kameethaperotatsiri, eero akowaero iroka kameethatayitawitacharini iroñaaka. Tema ari ayotakiro maawaeni. ¹¹Paerani eenironi eentsitawitani añaawaetashiwaeta, ayotashitayitarini aari eechonkiini, ayotzi akenkithashiryaaawita eechonkiini. Omaanta iroñaaka antaritapaakika, ookanakiro antzirowa akimiwitakari eentsipaeni. ¹²Iroñaaka kimitaka aminaatakotakiri Tajorentsi ñaarontsiki, tee ikoñaataperotzi. Iinja aminapootaperotapaeri jenokinta. Iroñaaka ayoteeyawitarini eechonkiini, iinja ayotaperoeypaerini, okimitaka riyoperotakae iroñaaka. ¹³Iroñaaka akantatyaani ameenteeyakarini Tajorentsi, ayoteeyakini eero ramatawitee rootaki ayotantari ari aate iinja jenokinta, anintaperotawakagaeyakani. Omaanta kameethaperoteentsiri anintaperotawakagaeyani.

Iñaawaetashitayitaworini paashinipaeni paantentsi

14 ¹Pikowaperoeyeni pinintaperoyerini paashinipaeni. Eejatzi pikowaperoero pantero maawaeni omatakaakaeri Ishire Tajorentsi,

pikamananteeyaaririni paashinipaeni iñaani Tajorentsi. ²Eenitatsi atziri omapokashitakari iñaawaetashitanakawo paashinipaeni paantentsi. Tee ikemawakiri atziri omaantakya Tajorentsi. Tekatsi atziri kemawakironi ikantziriri. Omanawitaka iroka oñaawaetakayiri Ishire. ³Omaanta riraga iyotaantzirori iñaani Tajorentsi, riyotaakiri atziri ishintsitakaakiri rajankaneki, ikimoshiretakaakiri, riweshiryaaakaakari. ⁴Riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi kaari riyotzi, ishintsishiretaka apaniroeni, omaanta riraga kenkithatakotziri Tajorentsi rashiki ipaante rirori riyotagaeyakirini maawaeni iyemijantzinkarite, ishintsishiretaka irira. ⁵Nokowawita maawaeni eeroka piñaawaetero paashinipaeni paantentsi, omaantakya nokowaperotaki pikamanantero iñaani Tajorentsi pashiki pipaante. Riraga kenkithatakirori iñaani Tajorentsi ranaakotziri riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi; tema ramitakotakiri paashinipaeni atziri riyoperotziri Tajorentsi. Omaanta eenirorika owaayiniriri iñaani riraga ñaawaetashitawori paashini paantentsi, okameethatzi eejatzi.

⁶Pamine, noyemijantzinkarite, noñaanatashitapaemirika paashinijatoki paantentsi tema natsipetashitapaakyawomi eero piyotawakirimi oetarika nokantemiri. Nokowapiintaki namitakoeyemini, tema rootaki nokamanantzimirori okaatzi kaari piyotzi apaanteki ashi, rootaki niyotakaantakimrori piyotakotantyaariri kameetha Tajorentsi. Tema nokamantzimiro iñaani irira. Tema niyotaakimi. ⁷Noshiyakaawentemiro. Tee aña kiina, tee oshiyari atziri. Omaanta ari omatashitakyaawo opaemate aririka ijonkateetero. Aririka apatziro ijonkashityaawo toot,

toot, toot, tee ayotakotziro oetarika mampaantsi okanterimi. ⁸Pamine, itziwooteetziri joraaro riyotantyaari rooteentsi romanatya, tziiii, tziiii, tziiii. Eerorika opoemaenkatziki kameetha, ¿arima riyoteeyakini omanatachani riwetsikanteeyarini romanatantyaari? Eero. ⁹Eejatzi pikimiteeyakawoni. Aririka ñaawaetashitawityaawo kaari ikematheetzi wero, wero, ¿tsika okantyaaka ikemanteetawakyaaworini pikanterimi? Okameethatzi piñaawae-tantyaawo ashi apaante akemathata-kaantyaariri asheninkapaeni okaatzi pikanteriri. Tema ari patsipetashitakyaawo piñaawaetashitya. ¹⁰Jaka kipatsikika eenitatsi osheki paantentsi-paeni. Inashitayitakani, omaanta tee ikompiteeyawoni riraga ashitawori ipaante. ¹¹Omaanta teerika akemaperotziro ipaante ñaawaetatsiri, kaari asheninka. ¹²Tema pikowaeyakini omatakagaeyemini Ishire Tajorentsi, ari okameethatzi pikowaperotaki iroñaaka omatakayemi pamitakoteri piyemijantzinkarite riyotantyaariri Tajorentsi kameetha.

¹³Rootaki nokamanantzimirori iroka: aririka piñaawaetero paantentsi kaari riyotzi, okameethatzi pikanteri Tajorentsi ramitakotemi pimatantyaawori powaayeniri piyemijantzinkarite apaante ashi pikantakiriri. ¹⁴Aririka noñaanatantyaari Tajorentsi paantentsi kaari noñaawaetantari, nokenkithata-kaawitakari rirori noshireki, omaanta tee niyotziro noñaawaetashitaka. Eejatzi tee namitakotziro paashini atziri. ¹⁵¿Iitaka nanteri naari? Aririka namaneri Tajorentsi okameethatzi noñaawaetantyaawo paanteentsi noshireki kaari niyotzi; omaanta eejatzi okameethatzi namaneri nopaanteki nomatantyaari nokenkithashiryaakotero okaatzi nokantziri. Aririka nomampaa-

wentyaari Tajorentsi, rooma nomampaantyaaworika paanteentsi noshireki kaari niyotzi, omaanta okameethatzi eejatzi nomampaa-wentyaari nopaanteki okaatzi niyotziri. ¹⁶Pamine, aririka piñaaperoteri Tajorentsi, omaanta pinashitakyaaworika pipaante, ¿tsika ikantyaaka ikemathatantyaawori riraga owakirari tsipateeyakimirini? Eero riyotawakiro oetarikapaeni pikanterimi. ¹⁷Aririka pipaasonkiteri Tajorentsi paashinijatotsiriki paantentsi, eejatzi itsipatzimirika paashinipaeni atziri, teerika riyotziro iroka paashini paantentsi eejatzi teerika ikemimi kameetha, tekatsi pikantya piyotayeri riroripaeni. Tee ikemawaantetzimi.

¹⁸Nanaakoeyakimini noñaawaetantashitakawo paanteentsi nojeekira apaniroeni, kaari niyotzi, rootaki nopaasonkitantariri Tajorentsi.

¹⁹Omaanta aririka apiyotawenteeyarini Tajorentsi, nokowaperotaki noñaawaetantyaawo niyotaperotakiri, niyotaantyaariri paashinipaeni. Aririka noñaawaetantashityaawomi osheki ñagaantsi paantentsi kaari piyotzi, eero amitakotzimi. Natsipetashitakyaawomi, wero, wero. Okameethatzi noñaawaetero apanipaeni ñagaantsi pikemaeyakirini.

²⁰Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero poshiyakotari eentsi: pikenkithashiryaaperotanakya. Eerokya pikenkithashiriuro kaari kameethatatsi: intakya pikimiteeyarini owakira koñaatatsi, tee ikenkithashiriuro kaari kameethatatsi. Omaanta aririka pikenkithashiryaaperotanakya, kameetha pikimityaari antaripaeni, eenitatsi riyotantari. ²¹Eeniro iroka okantzirini Iwaperite Tajorentsi:

“Ikantzi Awinkatharite: ‘Nokantawitakari jorriyopaeni, omaanta tee ikemijantana. Iinja notyaanteniri

paashinipaeni atziri, inashitayita-worini ipaante, ikamantawityaari, omaanta eejatzi rirori, eero ikemijantawakiri’”.

²²Rootaki nokanantzimirori iroka: iñaawaetashiteetakawo paashinijato paantentsi riyotantyaariri kaari aapatzi-yari Jesoshi. Tee iñaanatashitanari aapatziyariri Jesoshi riyotaantariri. Omaanta okameethatzi akamanteri aapatziyariri Jesoshi okaatzi riyotaa-kaeri riraga Tajorentsi eerorika oetarika ikowakaakaeri antero. Omaanta eero akamanteri kaari aapatziyariri Jesoshi iroñaaka: rooma eeroota aapatziyawo.

²³Pamine, nokamantemiro: pipiyota-wenteeyaaririnika Tajorentsi, aririka piñaawaetantashiteeyakyaawoni paantentsi kaari piyotzi: wero, wero, wero; eero ikemiro maawaeni. Aririka ikyaapaaki paashini atziri, kaari aapatziyarini Jesoshi; tema ari ikantapaaki: “¡Sha! Pamineritya irika, ithawirentsitaki”. ²⁴Omaanta aririka piyotaante apaanteki, ari ikemapaakiro kaari aapatziyariri Jesoshi aririka ipoki. Ikemapaakimirika, riyotantyaari tee ikameethatzi, eeniro rantani. Okenkithashiryakayeri maawaeni ikemaeya-paakirini. ²⁵Ikenkithashiryaneero maawaeni imanawitakari rajankaneki. Roojatzi rotziwerowashitantanakari Tajorentsi, ipinkathatantyaariri. Ikantemi: “Kyaaryo, itsipataperoyakimini Tajorentsi”.

²⁶Ñaakiro, noyemijantzinkarite. Aririka pipiyoteeyani, kameetha pomampaaya apaanipaeni, riyotaante paashini, ikenkithatakaante paashini, paashini iñaawaetantashitakawo paantentsi kaari riyotzi, paashini rowaagaeyakinirini aapatziyariri Jesoshi ikantakiriri. Omaanta, oetarikapaeni panteeyerini, pantero piyotanteeyaririni piyemijantzinkarite. ²⁷Eenitatsirika

ñaawaetashityaawoni paantentsi kaari riyotzi, kameetha iñaawaete aririka ikaate apite, eerorika 3: eerokya osheki. Eero itsipatawakagaeyani iñaawaetantyaawo. Rityaawo apaani, rimpaeta-paaki paashini. Omaanta okameethatzi ijeeki rowaagaeyakinirini pisheninka ikantakiriri. ²⁸Teerika añiiri owaagaeyakirorini ikantziri, okameethatzi imaerite, eero iñaawaetantashitawo paantentsi kaari riyotzi piyoteeyencharini, omaanta kameetha iñaawaetashirete rajankaneki, eejatzi iñaanateri Tajorentsi rajankaneki.

²⁹Okameethatzi riyotaantero Iñaani Tajorentsi, ikaatzi kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi apite, eerorika 3. Omaantakya paashinipaeni, ikenkithashiryakotaperoyeroni ikamantayitkiririni okameethatziarika. ³⁰Aririka riyoteeri Tajorentsi paashini jeekatsiri kaari riyoteeyawitani paashinipaeni, okameethatzi imaerite. Aririka ithonkapaakiro riraga jewatatsiri ikenkithatzi, roojatzi rirori imatantanakyaawo riyotaante. ³¹Okameethatzi riyotaantero iñaani Tajorentsi apaani, roojatzi rimpaete paashini, roojatzi riyoteeyantyaarini maawaeni kowatsiri, riweshiryanteeyaarini maawaeni.

³²Riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi, kameetha imaerite, aririka ritakyaawo iñaanataki paashini. Tema imatziro atziri imaeritawakiita roojatzi ithonkantaakyaawo itakawori roojatzi iñaawaetantanakya paashini. ³³Tee ikoyi Tajorentsi akishiyeenkatya añaawaete eero akemaperotantawakawo iyenkithari, inta ikowaki amaeriteeyanakini kameetha, akemanteeyawakyaaworini.

Aririka ipiyotawentapiintari Tajorentsi maawaeni rowameethateeyirini, ameteeyakani ³⁴sinani omaeriteeyakini. Tee oshinetaantsita. Kameetha

okemijante, tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi. ³⁵Okoyirika iyote oetarikapaeni, kameetha ojampiteri oemi janta opankoki. Tee okameethatzi oñaawaete pipiyotawenteeyarinirika Tajorentsi. ³⁶Pamine, tee eerokapaeni itawori piyotanteeyironi iñaani Tajorentsi. ¿Piitakima apaniroeni piyotziro eerokapaeni? ³⁷¿Pikaateeyirini nima kamanantzirorini iñaani Tajorentsi? ¿Pikaateeyirini nima aapatzi-yaperotawori Ishire Tajorentsi? Okameethatzi riyotawakiro iroka nojankinatzimiri rootaki kaminagaantsi rashi Awinkatharite. ³⁸Eerorika raapatziyawo pisheninka iroka, eero paapatziyeeyarini rirori. ³⁹Rootaki, noyemijantzinkarite, pikowaperotanteeyarini pikamanteri paashinipaeni iñaani Tajorentsi. Omaanta eero pithañaapithatari iñaawaetantyaawo paantentsi kaari riyotzi. ⁴⁰Omaanta powameethatero oetarikapaeni pantayitziirini. Tee okameethatzi piñaawaeteeyini: pimaeriteeyini maawaeni, pikemijanteri apatziro apaani ñaawaetatsini.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
ipiriinantakari, eejatzi
apiriinantyaari aari**

15 ¹Iroñaaka noyemijantzinkarite, nokenkithashiryaakagaemi eejatzi nokamantzitakimiri: tema okameethataki paapatziyitawakawoni; roojatzi iroñaaka pikanta piyotaperotzi kyaaryooperotaki, tee otheeyaantsita. ²Rootaki owawijaakoeyemirini, aririka pikantateyeyaani paapatziyantyaawo, omaanta eerorika eekiro piyaatayee paapatziyawo eero owawijaakotzimi. ³Nityaawo nokamantakimiro iroka rooperotatsiri ikamantziteetakinari: eeniro anteeyakirini kaari kameethatzi, rootaki ikamawenanteeyakaerini Jesokirishito. Imonkaatakiro okamanta-

kotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁴Romonkyaagaetakiri omooki. Okaataki 3 kitejiri ipiriinantanaari eejatzi. Imonkaatakiro eejatzi okamantakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁵Rofaagakari Peetero, eejatzi roñaayitapaari riraga riyotaanewopaeni. ⁶Roojatzi roñaagaeyaarini osheki ayemijantzinkarite, ipiyotawakagaeyani. Ranaakotakiri 500 ñagaeyakiririni. Ijeekaeyanakini iroñaaka osheki ñaakiriri rirori, omaanta ikamagaantaki apanipaeni. ⁷Roojatzi roñaagantari Jantyaako, eejatzi roñaagaeyaarini maawaeni rotyaantanewopaeni. ⁸Riweyaantanaana naari roñaagana, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nojeekakakiri Jesoshi eejatzi paashini riyotanewo jaka kipatsiki.

⁹Rotyaantakina, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nokameethatzi; tema nokijawitarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹⁰Ineshironkatakina Tajorentsi, rootaki nokimitantari iroñaaka. Tee ratsipetashitawo ineshironkatakina. Ipomeentsiwentaari Tajorentsi paashinipaeni riraga rotyaantakiri, omaanta nanaakoe-yakirini naaka, nopomeentsiwentaperotakari nantawaeteniri. Tee nantashityaawo naari, omaanta ineshironkatakina, nomatantakawori. ¹¹Aririka nokenkithatakagaeyemini, rirorika paashini rotyaantanewo kenkithatakagaeyemirini: tee opaashinitzi. Aritaki omonkaatawakaakya nokamanteeyimiri: aririka paapatziyawo, aritaki pawijakotee.

Ipiriinte kamaentsiripaeni

¹²Pamine, nokamanteeyakimiri: “Ikamaki Jesokirishito, ipiriintanaa eejatzi”. Paapatziyeeyawakinani. ¿Iitarikya pikantagaanantakari eero ipiriinta kamaayiteentsirini? ¹³Eeromi

ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami riraga Jesokirishito.

¹⁴Eerorikami ipiriintemi, natsipetashita-kawomi nokamanantayitzini, patsipetashitakawomi eerori aapatziyeyarini Jesoshi. ¹⁵Eejatzi piyotakimi notheeya-kotakari Tajorentsi. Naakiro, tema nokamantakotakiri: “Ipiriinteeri Jesokirishito”, omaanta eeromi ipiriintaami kamayiteentsirini, eeromi ipiriinteerimi rirori. ¹⁶Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami Jesokirishito. ¹⁷Eeromi ipiriintaami, patsipetashiteeyakyaawonimi paapatziyeyakarini; eeniromi ojeekimotemimi kaari kameethatatsi, ¹⁸eejatzi ikantyaami riyatapiintemi paamariki kaari tsiwakanitatsini kamaeyatsirini, eejatzimi riraga aapatziyeyawitaririni Jesokirishito. ¹⁹Eejatzi aaka, eeromi apiriintaami, atsipetashita-kawomi aapatziyawitakari iroñaaka Jesokirishito, owashironkaaperotakyaami, anaakoeyakirinimi maawaeni atziri ashironkagaeyacharinimi.

²⁰Omaanta ipiriintaperotanaa Jesokirishito, reewaeyakirini maawaeni paashini kamaeyatsirini eero ikamae eejatzi. ²¹Eeniro rantakiri riraga Araani, rootaki akamaeyantakarini iroñaaka. Eejatzi ikimitakari, eeniro rantakiri riraga paashini shirampari, riraga Jesokirishito, rootaki apiriinteeyantyarini iroñaaka. ²²Asheninkateeyakarini Araani, rootaki akamaeyantakarini. Eejatzi okimitaka, asheninkateeyakarini Jesokirishito iroñaaka, rootaki rowañaanteeyeerini. ²³Reewaeyakaeni rirori. Roojatzi aririka ipokae, ipiriinteyaneeni maawaeni aapatziyeyaririni. Aritaki okantyaari: aririka omonkaatkya, apiriinteeyaneeni maawaeni.

²⁴Ikantziri Jesoshi ashitariri:

—Ari okaatapaaki. Tema nothonkakiri kamaaripaeni, jewatatsiripaeni irira,

nantatsiripaeni, theenkantatsiripaeni eejatzi ponampiripaeni naawita piyathatakimiri paerani, maawaeni. Iroñaaka Pawa, pipinkathariwentero eeroa maawaeni jeekaeyatsirini. ²⁵Ipinkathariwenante Jesokirishito jaka kipatsiki roojatzi ithonkaeyantyaririni maawaeni kijeeyawitakaririni. ²⁶Roojatzi eero ikamae eejatzi atziri.

²⁷Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Itakiri Tajorentsi Jesokirishito jewawentzirori maawaeni jeekaeyatsirini”. Tema okantzi: “Maawaeni jeekaeyatsirini”, omaanta eero ipinkathariwenantzi Iriri: tema rirotaki iitakiriri pinkathariwenantatsini. ²⁸Inja aritaki ranaakoeyerini Jesokirishito maawaeni jeekaeyatsirini, ipinkathariwenteeyerini maawaeni. Apatziro irira Iriri, tekatsi ikantya ipinkathariwentero. Ikanteri: “Pawa, eeroa noñaaperotzimi, panaakoeyanani maawaeni pipinkathariperotaki eeroa”. Kyaaryo, Tajorentsi-pero irira, pinkathariwenantaperotatsiri rirori.

²⁹Pamine, eenitatsi kaawoshitawentzirori kamaentsiri. Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, tema ratsipetashityaawomi ranteromi. ³⁰Eejatzi, eeromi apiriintaami, tema natsipetashityaawomi nopomeentsiwentapiintawo nokenkithatzi. ³¹Paapatziyeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki niweshiryaaawenteyakimirini: kyaaryo iroka nokantakimiri. Eejatzi okimitaka, kyaaryo iroka nokamantemiri: tee niyotzi tsika okaateka rowamaawenteetenawo nokenkithatzi. Maawaeni kitejiri eenitatsi kowawitachari rowamaawentenawo. ³²Janta Ejeesoki ikijaperotakina jeekatsiri, osheki opomeentsitaka. Pamine, eeromi apiriintaami, tema natsipetashitakyaaawomi. Eero apiriintaami, eero akenkithashiretzirimi Tajorentsi: thame

owaeyani, thame ashinkiteeyani; roojatzi akamantakya, ari okaatzi. ³³Eero pishinetziri theenkantatsiri ramatawitemi. Tema kyaaryo ikanteetzi: “Eero kijokiro poyiri theenkantatsiri: rantakaemirokari kaari kameethatatsi”. ³⁴Pikenkithashireeya, eero papiiteero eejatzi kaari kameethatatsi. Pikaata-piinteeyirini kaari yoteeyirini Tajorensi: ¿iitarika kaari pipashiwenta?

Owakirari iwatha

³⁵Aririka rojampitee theenkantatsiri: “¿Tsika ikanteeyaka ipiriinantaneeyaari kamaentsiri? ¿Tsika okantyaaka iwatha, aririka ipiriinte?” ³⁶Tee ikenkithashiryaa rirori. Eerorika opankita okithoki kipatsiki, roojatzi okamantakya, eero oshooki. ³⁷Aririka apankitero okithoki, tee apankitakotziro owatha, owaato, oshi, maawaeni: athatyero apankitziro okithoki. Aririka apankitero teriiko, aririka paashini okithoki, ³⁸omaanta Tajorensi ijeekakaakiro owatha, owaato, oshi, maawaeni; imatakiro ikowakaakirori. Teriiko okithokitakaero okithokipero roori. Kaniri ojeeki owathapero roori. Eejatzi okimiteeyakani maawaeni shookayitatsirini. ³⁹Tee imonkaatawakagaeyani iwatha maawaeni añayitatsiripaeni. Eeniro atziri rashi rirori iwatha, rinashita rirori tsimeri. Rinashita eejatzi shiwankitzinkari. Rinashita eejatzi shimapaeni. ⁴⁰Eeniro jeekatsiri kipatsiki, eejatzi jeekatsiri jenokinta. Ikameethateeyakini, omaanta inashitayitakani, tee imonkaatawakagaeyani. ⁴¹Ishipakiri oorya. Rinashita riraga kashiri, ikitamaashitatzi rirori. Rinashita eejatzi riraga ompokiro, ikitapookitzi. Eejatzi rinashiteeyakani ompokiropani: apaani kitejagaakiwitachari, omaanta paashini, tee.

⁴²Eejatzi oshiyakari aari, aririka apiriintanee: eero akimitaa iroñaaka. Ikiteetee, ari apathagaeyanakini. Apiriinteerika, eero apathanee eejatzi. ⁴³Kitateencharika, tee okameethatzi. Apiriinteerika, eero apiiteero apathagae. Iroñaaka tee ashintsitzi, rooma apiriinteerika, ashintsitaperotanee. ⁴⁴Iroka awatha ikitateetziri, tema ametakawo kipatsi ajeekaeantawoni. Aririka apiriintanee inashitanakya awatha, ametantapaakyaawori ajeekae-yapaeni janta jenokinta. ⁴⁵Okantzi Iwaperite Tajorensi: “Añaatsiri naawitani riraga jewateentsiri paerani shirampari, riraga Araani”. Omaanta impaetaentsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorensi, rirotaiki owañaantaperotatsiri, eenitatsi itajorenka irira. ⁴⁶Tema itawo iroñaaka iroka awatha ajeekantakari jaka kipatsiki; iinja ojeekae awatha owakirataatsini, jeekatsiri jenokinta roori. ⁴⁷Riwetsikaetakiri kipatsi riraga jewateentsiri atziri iiteetziri Araani, rootaki kipatsi iwatha. Omaanta riraga apitetapaentsiri rinashita, ipoñaaka jenokinta. Tema rirotaiki riraga Rotyaantanewo Tajorensi. ⁴⁸Ijeekawitani kipatsiki Araani, eejatzi akimiteeyakarini maawaeni jeekatsiri jaka kipatsiki. Ijeeki jenokinta paashini, eejatzi akimiteeyaarini maawaeni jatatsini jenokinta. ⁴⁹Eejatzi okimitaka: oshiyaanteeyakawoni aaka iroñaaka iwatha riraga kipatsijatzi, iinja oshiyapaakyaawo iwatha riraga Rotyaantanewo Tajorensi riraga jenokijatzi.

⁵⁰Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamantzimiro iroka: tekatsi okantya iroka awathaka iyaate janta ipinkatharizinta Tajorensi, tema ari opathagae. Tekatsi okantya iyaate janta teenta ipathagaeyininta jeekatsiri. ⁵¹Pamine, nokamantemiro iroka manawitachari: eero akamaeyini

maawaeni, omaanta apaashiniteeyanakini maawaeni. ⁵²Itziwootanteetanakya ayoteeyantyaarini monkaataka. Intsipaeete kimiwitaka amachookanakitzi apaani aaka añaatsiri apaashinitanaki. Eejatzi intsipaeete ipiriinteeyanakirini Tajorensi maawaeni aapatziyaririni Jesoshi riraga kamaeyawiteencharini; eero ikamae eejatzi. Ari ipaashinitanaki irirapaeni eejatzi. ⁵³Ashi oyiro apathagaeyini, omaanta eero apathagaeyeni eejatzi. Ashi oyiro akamaeyini, omaanta eero akamaeyeni eejatzi. ⁵⁴Opathagaeyanakini iroka awathaka maawaeni, omaanta eenitatsi awatha kaari pathaanitatsini. Akamaeyanakini maawaeni, rooma iinja, eero akamaeyeni eejatzi. Roojatzi omonkaatakya iroka rojankinateetziri:

“Ariwee. Ero apiitaa akamaeyeni eejatzi. ⁵⁵Eero akenkithashiryaaga akame. Kameethawee. Iroñaaka eero athaawanteeyawoni akame”.

⁵⁶Aririka antayiteroni kaari kameethata-tsi, ari athaawantakyaawo akame. Eenitatsi eejatzi rojankinarini Moeseeshi, kamanta-kaeri: “Eeniro pantani”. ⁵⁷Rootakikya rowawijaakoeyantakaerini Awinkatharite Jesokirishito. Ariwee. Kameetharini Tajorensi. Ero athaawanteeyawoni akame. ⁵⁸Rootaki, noyemijantzinkarite nonintaperotziri, nokamanantemirori iroka: pikyaaryoowenteniri Awinkatharite oetarikapaeni panteniriri, eero piperashirya, pikantatyeeyaani pikyaaryoowentero. Rootaki kaari pipakaantyaawo. Piyoteeyakini eero patsipetashitawo pipomeentsi-wentyaari.

Aapatziyariri Jesoshi ipiyotziniri jerojareejatzi iyorikite

16 ¹Iroñaaka nokenkithatakoteri koriki pipiyoteniri ayemijantzinkarite ashironkagaeyacharini janta Jerojareeki. Iroka nokamantzimiri,

nokamantakiri eejatzi aapatziyariri Jesoshi janta Karaashiyaki. ²Maawaeni tominko okameethatzi pipiyotapiinteniri jerojareejatzi piyorikite, pikempoyeniri. Tsika ikaate piyorikite, pikempoyaa-gaanteniri. Pityaawo pipiyotzityaanari iroñaaka, opomeentsitzimotzimikari aririka nareetapaakya. ³Eejatzi nokowaki piyoyiitya aaneenirini. Aririka nareetapaeya, nojankinaneniri jerojareejatzi, riyotantawakyaariri. Roojatzi otyaanantyaariri Jerojareeki. ⁴Pikowaeyenirika niyaate naari, ari notsipateeyanakaarini.

⁵Iinja niyaate noñeeyemini, omaanta nityaawo niyaatapaente Masherooni-yaki. ⁶Aririka ojamani nojeekimoteeyemini, aririka nokyaawontsitakotaki. Roojatzi pikaminthagaeyawakinani, tsikarika niyaate eejatzi. ⁷Aririka noñaapaakimi, tee nokoyi noshintsitanaki nawijanakimi. Nokowaki ojamani nojeekimotanakimi, ishinetenarika Awinkatharite. ⁸Omaanta nojeekana-kiita jaka Ejeesoki, roojatzi omonkaa-tantyaari kitejitatsiri owaero Penteko-shiteshi. ⁹Ikowakagaeyakinani osheki nokenkithatakagaeyanakirini. Osheki raapatziyeyarini Jesokirishito. Omawitya ijeeki eejatzi osheki kijeeyakinarini.

Riwethateeyakarini iyemijantzinkaritepaeni

¹⁰Rareetapaemirika Temoteeyo, pineshironkaeyawakirini. Tema ikimitakina naari, osheki rantawaetziniri Awinkatharite. ¹¹Eero pitheenkawakiri. Aririka omonkaatapaakya ipiyeeya, eejatzi kameetha pineshironkatawaeri, kameetha rareetzitanteeyaari jaka. Noyayitakirini, eejatzi paashinipaeni ayemijantzinkarite. ¹²Eejatzi nokantawitakari ayemijantzinkarite Apooro. Nokantaperotawitakari riyaatemi iñeemimi, itsipatyaarimi paashinipaeni

aapatziyariri Jesoshi. Tee ikoyi riyaaate iroñaaka. Aririka iinja riyaaatanaki.

¹³Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Pikiyaaryoowenteeyeroni paapatziyape-roeyarini Jesoshi. Eero pithaawantee-yani. Pishintsiteniri Tajorentsi maawaeni. ¹⁴Thame anintaperoyerini atziripaeni, oetarikapaeni anteniriri. ¹⁵Piyoteeyirini, noyemijantzinkarite, riraga Eshiteejana eejatzi ikaateeyinira irira reewateeyirini akaayajatzi raapatziyeyarini Jesoshi. Ikyaaryoowentakiro ikaminthagaeyirini maawaeni ayemijantzinkarite rowameethatziri Tajorentsi. Tekatsi kanterini, riyotashitaka ikaminthaawakagaeyakani.

¹⁶Ipomeentsitaka ramitakotaperoteeyimini, oetarikapaeni rantayitzimirini. Nokowaki paapatziyeyawakyaarini rirori, eejatzi paapatziyeyawakyaarini maawaeni kimiteeyakaririni. ¹⁷Niweshiryaawentawakari riraga areeteeyacharini riraga Eshiteejana, Jorotonaato, eejatzi Akaeko. Eeniroteeyatsini jaka, okimitzimotakina eerokateeyakinirika tsipateeyakinarini jaka. ¹⁸Ikimoshiryaa-kaakimi pajankaneki chapinki, iroñaaka

ikimoshiryaaakaapaakina naari najankaneki. Rootaki okameethatantari piñaaperoeyawakirini rirori.

¹⁹Riwethataperoyakimini maawaeni piyotawentaririni Tajorentsi jaka Aashiyaki. Eejatzi riwethateeyimini Akiirishi eejatzi roori Pirishiira, eejatzi maawaeni piyotapiinteeyacharini janta ipankoki. Tema riyoteeyakini aapatziyeyaririni Awinkatharite. ²⁰Riwethateeyakimini maawaeni ayemijantzinkarite kameetha. Aririka piwethatawakaakya, ari kameetha paakameethatawakagaeyaani. ²¹Naaka Paaworo wethateeyimirini. Naaka jankinateeyimirrorini iroka nakoki. ²²Riyaateeta paamariki kaari tsiwakanitatsini maawaeni kaari ninterini Awinkatharite. Pishintsite, Nowinkatharite, pipokae. ²³Nokowaki kameetha ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesoshi. ²⁴Tema eeroka aapatziyeyaririni Jesokirishito, rootaki iroñaaka nonintaperoyantzimirini. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinateeyimirrorini iroka:

Paaworo

---

c 16.20 Rametari joriiyopaeni paeraniperoroña ithowootawakaeya aririka riwethatawakaeya.